

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MEDYADA CİNSİYETÇİ SÖYLEM
TOPLUMSAL CİNSİYETİN POPÜLER İSİMLER BAĞLAMINDA
MEDYA YANSIMASI

DENİZ GÖKÇE İNCEOĞLU
109680003

DOÇ. DR. İTİR ERHART

İSTANBUL
2019

Medyada Cinsiyetçi Söylem: Toplumsal Cinsiyetin Popüler İsimler Bağlamında Medya Yansımaları

Sexist Discourse in Media: Reflection of Gender in the Context of Populer Names

Deniz Gökçe Inceoglu

109680003

Tez Danışmanı : Doç Dr Itr Erhart

(İmza) .....

Istanbul Bilgi Üniversitesi..... Üniversitesi

Jüri Üyeleri Doç Dr Nazan Haydari Pakkan

(İmza) .....

Istanbul Bilgi Üniversitesi..... Üniversitesi

Jüri Üyesi: Dr Gonca Ongan

(İmza) .....

Kocaeli Üniversitesi..... Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih : 21/06/2019

Toplam Sayfa Sayısı: 81

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Kadın
- 2) Medya
- 3) Toplumsal Cinsiyet
- 4) Haber
- 5)

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Women
- 2) Media
- 3) Gender
- 4) News
- 5)

İÇİNDEKİLER

RESİM LİSTESİ	iiiv
ABSTRACT	vi
ÖZET.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYA YAPISI

1.1 Eleştirel Analiz.....	5
1.2 Hegemonya.....	6
1.3 Devletin İdeolojik Aygıtları	8
1.4 Propaganda Modeli	10
1.5 Gündem Belirleme.....	11
1.6 Sessizlik Sarmalı	13
1.7 Haber Nedir?	14

İKİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET VE MEDYA

2.1 Toplumsal Cinsiyet.....	17
2.2 Cinsiyetçi Roller	19
2.3 Ev İçi Emek.....	20
2.4 Dil.....	22
2.5 Sözlük	24
2.6 “Ata- Söz”ü	25
2.7 Medya ve Kadın.....	27
2.8 Medyada Kadın Temsili.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1	Haber İçerikleri	33
3.2	Söylem Analizi	34
3.3	Bulgular	37
3.3.1	Ceceli- Sinem Gedik- İntizar Olayı	37
3.3.2	Sıla – Ahmet Kural Olayı	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1	Sonuç.....	63
4.2	Öneriler	66
KAYNAKÇA		70

RESİM LİSTESİ

Resim 1	14 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 1. Sayfa.....	37
Resim 2	14 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 2. Sayfa.....	38
Resim 3	14 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi Kelebek Eki.....	40
Resim 4	15 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 10. Sayfa.....	44
Resim 5	23 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 23. Sayfa.....	46
Resim 6	15 Temmuz 2018 Takvim Gazetesi Saklambaç eki.....	48
Resim 7	18 Temmuz 2018 Takvim Gazetesi 18. Sayfa.....	50
Resim 8	2 Kasım 2018 Hürriyet Gazetesi 2. Sayfa.....	52
Resim 9	3 Kasım 2018 Hürriyet Gazetesi 2. Sayfa.....	54
Resim 10	2 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 1. Sayfa.....	56
Resim 11	2 Kasım 2018 Takvim Gazetesi Saklambaç eki.....	57
Resim 12	3 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 2. Sayfa.....	59
Resim 13	4 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 1. Sayfa.....	60
Resim 14	7 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 2. Sayfa.....	61

ABSTRACT

With a key role in conveying and reinforcing dominant ideologies, media has a strategic position in terms of shaping the social life. Accordingly, news is an effective text for the formation of social acquiescence. News is a text with which the “truth” is accepted to have been conveyed as is.

Media that has a structure definable through the trio of capital-media-ruling party is an area where the powerful one is represented today. The ones remaining outside the dominant ideology are not represented in media or become marginalized. News has a discourse where the dominant ideologies are conveyed. In such perspective, representation of women in media is gender-oriented in a male-dominant system. The studies concerning the representation of women in media, particularly in news, indicate that newscasts are structured through gender-oriented codes and they show women as passive and male-dependent individuals and men as strong ones. In today’s media, women either are not represented or take place in it in the manner that they will ensure the continuity of the gender roles. While males appear more in the news oriented to politics (hard news), women invite attention more in the news with the content concerning life (soft news).

Reporting violence against women that is a social and political reality as news in media takes place also through a gender-oriented approach. In terms of figures, a noteworthy increase in the reflection of news regarding violence against women into the media in the recent years attracts attention. However, when it comes to the manner of presenting the news, it is conducted without considering the social and political side of the respective incident, by banalizing violence, and not considering the ethical rules concerning the details of the violence. Women are represented as the victim of violence. They are shown in a lamentable state in those newscasts and contents toward the justification of violence draw attention.

It appears that even if their manner of broadcasting, ownership structure etc. varies, media organs are acting in a similar fashion in the case of representation of women

in news. Both the language they use and preference of showing the respective incident as more sensational are apparent in two newspapers included in this study.

Keywords: Women, Media, Gender, News

ÖZET

Egemen ideolojilerin taşınmasında ve pekişmesinde kilit role sahip olan medya, toplumsal yaşamın şekillenmesinde stratejik konumdadır. Bu çerçevede haber, diğer medya metinlerinden farklı olarak toplumsal rızanın oluşumunda etkili bir metindir. Haber, “gerçek”in olduğu gibi aktarıldığının kabul edildiği bir metindir.

Günümüzde sermaye-medya-iktidar üçgeniyle tarif edilebilecek bir yapının parçası olan medya, güçlü olanın temsil edildiği bir alandır. Egemen ideolojinin dışında kalan medyada temsil edilmemekte ya da marjinalleştirilmektedir. Haber, egemen ideolojilerin taşındığı söyleme sahiptir. Bu perspektifle erkek egemen sistemde kadının medyada temsili de cinsiyetçidir. Medyada özellikle de haberlerde kadının temsilini ele alan araştırmalar, haberlerin cinsiyetçi kodlarla yapılandırılırken kadını zayıf, mağdur, ev içi bakımdan sorumlu, erkeği güçlü, çalışıp para kazanan kişi olarak gösterdiğini ortaya koymaktadır. Günümüz medyasında kadın ya temsil edilmemekte ya da toplumsal cinsiyet rollerinin devamını sağlayacak şekilde yer almaktadır. Politika, siyaset haberlerinde (hard news) erkekler daha çok görünür olurken, yaşam, moda (soft news) içerikli haberlerde kadınlar dikkat çekmektedir.

Toplumsal ve politik bir gerçek olan kadına yönelik şiddetin medyada haberleştirilmesi yine cinsiyetçi yaklaşımla gerçekleşmektedir. Son yıllarda nicelik olarak bakıldığında kadına yönelik şiddet haberlerinin medyaya yansımada kayda değer bir artış dikkat çekmektedir. Ancak haberin dili, sunuş biçimi, olayın toplumsal ve politik yanı dikkate alınmadan, şiddet sıradanlaştırılarak, şiddetin detayları etik kurallar dikkate alınmadan sunulmaktadır. Kadın şiddetin kurbanı olarak temsil edilmektedir. Kadınlar bu haberlerde acınacak durumda gösterilirken, şiddeti gerekçelendirmeye yönelik içerikler dikkat çekmektedir.

Yayın çizgisi, sahiplik yapısı gibi unsurlar değişse de medya organlarının haberlerde kadın temsiliinde benzer çizgide oldukları görülmektedir. Gerek kullandıkları dil gerekse olayı daha sansasyonel gösterme tercihi bu çalışmada ele alınan iki gazete de dikkat çekmektedir.

Anahtar kelimeler; Kadın, Medya, Toplumsal Cinsiyet, Haber, Söylem Analiz

GİRİŞ

Günümüz dünyasında medya, olayların, kişilerin toplum tarafından nasıl algılanacağına dair resmin oluşmasında etkili kaynakların arasında yer almaktadır. Liberal yaklaşımda medya, kamuoyunun sesini gündeme taşıyan, yine kamu için denetleyici, 4. güç olarak kabul edilmektedir. Medyanın egemen ideolojilerin üretim sürecine etkisini dikkate almayan yaklaşımda haber gerçeği olduğu gibi yansıtan tarafsız bir ürün olarak ele alınmaktadır.

Liberal çoğulcu yaklaşıma karşıt eleştirel yaklaşımlar ise tam da bu noktada farklı bir perspektif sunmaktadır. Medyanın iktidar ilişkilerini sürdürmekte önemli bir rolü olduğu eleştirel medya yaklaşımlarıyla tartışılmaktadır. Medya, egemen ideolojilerden, iktidardan, sermayeden bağımsız değildir.

Medyanın güçler dengesindeki konumunu ve rolünü hegemonya kavramıyla açıklayan Antonio Gramsci, medyayı, iktidar sahiplerinin ideolojilerini toplumsal rızaya dönüştürmede etkili bir araç olarak değerlendirmektedir. Çünkü egemen ideoloji veya iktidar konumunu korumak için toplumsal rızaya ve iknaya ihtiyaç duymaktadır. Medyayı bir ideolojik mücadele alanı olarak gören Louis Althusser'in sistemi anlamamızı sağlayan modeline göre de bu rıza ve iknayı sağlayan araçlardan biri medyadır. Okul, kilise (din), medya gibi kurumlar egemen düşüncelerin taşındığı, yeniden üretildiği kurumlardır.

Günümüzde medya insanların ne hakkında, nasıl düşünceleri gerektiğini iletme konusunda belirleyici role sahiptir. Bunu sadece sunduğu haberle değil, haber seçiminde “neyi görünür kılmadığıyla” da yapmaktadır. Medya, toplum için neyin dikkate değer olduğunu veya neleri görmesi gerektiğini belirleyerek etki gücünü ortaya koymaktadır. Artık birer büyük işletme olan medya kuruluşları, medya-iktidar-sermaye üçgeninden kaynaklanan ilişkiler ve baskılardan dolayı tarafsız yayın yapamaz durumdadır. Fark gözetmeksizin “toplumun sesi olmakla yükümlü” medya, bugün egemen ideolojilerin temsil alanıdır.

Toplumda karşımıza çıkan iktidar ilişkilerinden biri de erkek egemen sistemdir. Erkek egemen sistemde biyolojik olarak sahip olunan cinsiyetin üzerine toplumsal

cinsiyet kurulmaktadır. Cinsiyet ayrımcılığının oluşması ve yaygınlaştırılmasında da toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi büyüktür. Ailede temelleri atılan toplumsal cinsiyet rollerine göre kadın, ev içi bakımdan sorumludur, annedir, şefkatlidir. Erkek ise kamusal alandaki temsilcidir, güçlüdür, evin geçimini sağlayandır. Erkeğin sözü geçerlidir, kadın ağırbaşlı, erkeğin arkasındadır. Lider olan erkektir. Bu rollerin her seviyede günlük yaşamda karşılık bulması ve yerleşmesinde dil önemli bir taşıyıcı konumdadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin yaratılması, yeniden üretilmesi ve anlamlandırılmasında etkin role sahiptir.

Stuart Hall'a göre dil, anlamın üretildiği araçlardan biridir. İletişimin biricik aracı olan dil, anlamın yapılandırılmasında, gerçek dünyanın haber aracılığıyla kamuoyu tarafından algılanmasında etkilidir. Dil egemen üretim ilişkileri ve yer/zamana göre biçimlenir. Kitle iletişim araçları da bu sistemin işleyişinde aktif role sahiptir. Medya kullandığı dil ve söylemle bu eşitsiz, erkek egemen sistemin kamuoyunda yaygınlaşmasını sağlamaktadır.

Kadının medyada temsili özellikle yakın dönem feminist medya eleştirmenlerinin ele aldıkları konularından biri olmuştur. Patriyarkal sistem içerisinde özel ve kamusal alanda cinsiyet ayrımcılığı yaşayan kadın, medya tarafından da egemen söylemin ve temsilin yeniden üretilmesiyle karşı karşıyadır. Feminist medya eleştirmenleri kadının medyada ya görünmez kılındığını ya da toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üreten söyleme maruz bırakıldığını açıklamaktadırlar. Haberlerde kadın temsiline yetersizliğini vurgulayan eleştirmenler, kadının politika, ekonomi vb (hard news) alanlarda sözcü konumunda pek sık görülmediğini savunmaktadırlar. Tam tersi yaşam, moda, sağlık vb (soft news) içerikli haberlerde ise öznenin ağırlıklı olarak kadın olduğu belirtilmektedir. Bu eksik ve yanlı temsil de toplumsal ilişkiyi ve algıyı şekillendirmekte etkilidir.

Eril yaklaşımın en yaygın görüldüğü örneklerden biri de kadına yönelik şiddet haberleridir. Gerek psikolojik gerekse fiziksel şiddet haberlerinde kadın mağdur şeklinde konumlandırılırken, kişilik hakları hiçe sayılarak kimliği açıkça deşifre edilmektedir. Yaşadığı şiddet ise daha fazla okur ilgisi çekme gerekçesiyle detaylandırılarak verilmektedir. Kadına yönelik şiddetin toplumsal yönüne dikkat

çekmek yerine şiddet, sansasyonel bir şekilde senaryolaştırılarak aktarılmaktadır. Bu çalışmanın konusu olan popüler isimlerin yaşadığı psikolojik ve fiziksel şiddetin medyaya yansıma biçiminde görüleceği üzere şiddet sıradanlaştırılarak magazinleştirilmektedir. Gazetecilik etik kurallarının hiçe sayıldığı anlatımlarla şiddet meşrulaştırılmaktadır. Oysa Türkiye’de kadına yönelik şiddet politik bir gerçektir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu 2018 Veri Raporuna göre 440 kadın erkekler tarafından öldürülmüş, 317 kadına cinsel şiddet uygulanmıştır¹. Haberlerde şiddeti yeniden üreten dil ile toplumsal ve politik bu gerçek görmezden gelinmektedir.

Nicel olarak kadına yönelik şiddeti konu edinen haberlerde artış gözlemlense de bu haberlere ne şekilde yer verildiği incelenmesi gereken önemli bir konudur. Haberde kullanılan başlıklar ve fotoğraflar, haber metinlerdeki kelime seçimleri nasıldır? Haberi bir söylem biçimi olarak tarif eden, Teun van Dijk’e göre haberler toplumsal iktidarın içinde kurulduğu ve yeniden üretildiği metinlerdir. Söylem analizi modeli bir nevi bu şifrelerin çözümünde yardımcı olan bir modeldir. Haberin nasıl ele alınması gerektiğini aktarmaktadır.

Bu çalışmada psikolojik ve fiziksel şiddet gören popüler isimlerin medyada temsil edilme biçimleri ele alınmıştır. Selin Gedik- İntizar- Mustafa Ceceli ile Sıla - Ahmet Kural’ın yaşadığı, basına yansıyan iki farklı olayda kadınların uğradığı şiddetin haberleştirilirken magazinleştirilmesi, sıradanlaştırılması üzerinde durulmuştur. Kadınların toplumsal statüleri, kimlikleri de dikkate alınmayan haberlerde erkek egemen ideolojinin yeniden üretildiği dil ve sunum biçimleri incelenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde medya yapısı ele alınmaktadır. Eleştirel medya yaklaşımlarıyla mevcut toplumsal ilişkilerin ve iktidar ilişkilerinin yeniden üretilmesinde medyanın oynadığı rol irdelenmektedir. Medyanın işleyişini analiz eden medya kuramları bu bölümde ele alınmaktadır. Haber metinlerinin inşa süreci sorgulanmaktadır.

---

¹ <http://kadincinayetleriniurduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu>

İkinci bölümde toplumsal cinsiyet farklı yönleriyle incelenmektedir. Patriyarkal sistem içerisinde ailede başlayan ve toplumun bütün katmanlarında görünen toplumsal cinsiyet rolleri tanımlanmaktadır. Kadının gerek ev içinde gerekse kamusal alandaki konumu ve cinsiyetçi işbölümü irdelenmektedir. Çocukluktan itibaren öğrenilen dilin erkek egemenliğini yeniden üreten özellikleri incelenmektedir. Aynı zamanda bu dilin ve rollerin taşınmasında aracı olan medyanın kadına yönelik cinsiyetçi yaklaşımı analiz edilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın yöntemi ve bulgular paylaşılmaktadır. Eleştirel söylem analizi yöntemiyle iki konunun medyaya yansımaları incelenmektedir. İlk içerik, şarkıcı Mustafa Ceceli'nin boşandığı Sinem Gedik ile şarkıcı İntizar arasında ilişki olduğu iddiasıyla bir gizli kamera kaydını mahkemeye verip oğlunun velayetini istemesiyle ilgili çıkan haberlerden oluşmaktadır. İkincisi ise şarkıcı Sıla'nın eski sevgilisi oyuncu Ahmet Kural'dan şiddet görmesiyle ilgili mahkemeye şikayette bulunmasının ardından çıkan haber yansımalarından oluşmaktadır.

Sonuç bölümünde ise çalışmada görünen medyanın cinsiyetçi dili ve söylemine ilişkin tespitlere yer verilmektedir. Cinsiyetsiz ve şiddetsiz haber dilinin mümkün olduğu tespitinin ardından bu konuya ilişkin öneriler sunulmaktadır.

1.BÖLÜM

MEDYA YAPISI

1.1 Eleştirel Analiz

Liberal yaklaşımın sunduğu biçimiyle tarafsızlık ilkesini benimseyen medya, eşit mesafeli bir konumdan olay ve olguları aktarmalıdır. Gazeteci bir yansıtıcıdır; medya bağımsızdır. Oysa günümüz medya pratikleri, sistemin hiç de böyle işlemediğini göstermektedir. Medya güç sahiplerinin iktidarlarını sürdürdükleri, egemen değerlerin yeniden üretildiği bir alandır.

John Keane, “Medya ve Demokrasi” adlı kitabında James Madison’un sözlerini şöyle aktarmaktadır: “*Halkın bilgili olmadığı ya da bilgi alacak kaynaklara sahip olmadığı bir halk yönetimi olsa olsa bir komedinin ya da trajedinin, belki ikisinin birden önsözü olabilir*” (Keane, 1999, s.157). Bu tanımda “bilgi alınacak kaynak” olarak işaret edilen kilit rollerden biri medyaya verilmiştir. Saydamlıktan ve katılımcılıktan söz edinilen yaklaşımla medya kilit rollerden birini üstlenmektedir. Medya kamuoyu adına adeta bir monitör görevine sahiptir. 1930’lu ve 40’lı yıllarda kendini gösteren liberal yaklaşım medyanın amacını, mesajlarını ya da etkilerini bütün toplumsal süreçlerden ve ilişkilerden soyutlar. İletişimin toplumsal, ideolojik, siyasi, kültürel ve ekonomik sistemle ilişkisini kurmaz. Kitle iletişim kurumlarının ve gazetecilerin özerk olduğu varsayımına dayanır. (Yaylagül, 2010, ss. 35-44)

Liberal medya kuramının karşısında eleştirel yaklaşımlar geliştirilmiştir. Eleştirel medya yaklaşımları temel olarak mevcut toplumsal ilişkilerin ve iktidar ilişkilerinin yeniden üretilmesinde medyanın kilit rol oynadığını göstermektedir. Yani medyanın liberal yaklaşımda belirtilen monitör rolünün geçersiz olduğunu ortaya koymaktadırlar. Haber vermekle yükümlü basın yayın organlarının topluma şekil vermeye çalışan, insanlara yaşam tarzından nasıl düşünmesi gerektiğine kadar geniş alanda yön vermeye başlayan araçlara dönüştüğü tartışılmaktadır.

Eleştirilerin bütününde medyanın, siyasi erklerin kendi güçlerinin devamını sağlayacak araçlardan biri konumuna geldiği ifade edilmektedir. Her güç sahibi kendi konumunu sürdürmek ve karşıt sesleri yok etmek için medyayı bir araç olarak kullanmaktadır. Eleştirel medya çalışmaları yapan teorisyenlerin odak noktaları, medyanın ideoloji ile ilişkisi, medya sahiplik yapısı, medya kurumlarının organizasyon yapısı ve kültürel modelleri olmuştur. James Curran *Medya ve Demokrasi: Yeniden Değer Biçme* adlı makalesinde medya örgütlerinin değişen yapısının -finans ve endüstriyel sermaye alanında büyük şirketlere bağlanmaları-haberin niteliğini, içeriğini de etkilediğini belirtmektedir. Farklı sektörlerdeki kartellerin medyaya ilgisini Curran tehlikeli bulmaktadır: “Mülkiyet yapısındaki bu değişimin sonuçlarından birisi, medya örgütlerinin bazen ait oldukları dev kartellerin etkinliklerini araştırmaktan ya da eleştirmekten kaçınmaları biçiminde ortaya çıkmaktadır.” (Curran, 2002, s. 192)

Eleştirel yaklaşımlar kimi noktalarda Marksizm’den etkilenmekle birlikte bazı açılardan farklılık da göstermektedirler. Levent Yaylagül Kitle İletişim Kuramları adlı kitabında Gurevitch’ten yaptığı alıntıyla eleştirel yaklaşımları yapısalılık, kültürel çalışmalar ve ekonomi politik yaklaşımlar olarak gruplandırmaktadır. Köktenci Marksist gelenekten ekonomi politikçilere göre, medyanın sahiplik yapısı medyanın mesajlarının çerçevesini belirleyen ana faktördür. Kültürel çalışmalar geleneği, medya içeriklerinin, mesajlarının anlamlandırılmasını, yorumlanmasını ve davranışa dönüşme sürecini dikkate almaktadır. İçeriklerin dilbilimsel incelemesini yaparak, medyadaki temsillerin nasıl yeniden yorumlandığını ortaya koymaktadır. Yapısalcı yaklaşım ise özellikle dil ve kültüre ilişkin çalışmalar üzerinde etkili olmuştur. Dilin ve kültürün yapısal sistemler olarak nasıl açıklanabileceği ile ilgilenmiştir (Yaylagül, 2010, ss. 92-93).

1.2 Hegemonya

Medyanın güçler dengesindeki konumunu ve rolünü İtalyan Marksist Antonio Gramsci’nin “hegemonya” kavramı açıklamaktadır. Eleştirel medya kuramları

açısından başyapıt olan hegemonyanın temelinde rıza ve ikna vardır. Gramsci'nin "hegemonya"sı grupların egemenliği nasıl ele geçirdiklerini ve iktidar sahiplerinin toplumda rızayı nasıl oluşturdukları konusunda bilgi vermektedir. Gramsci, medyayı egemenlerin ideolojilerini toplumsal rızaya dönüştürüldüğü bir araç olarak ele almaktadır. Medya yönetici seçkinlerin zenginliklerini, güçlerini sürdürmekte kullandıkları araçlardır. "Medya hakim sınıfın çıkarlarına hizmet eden yorumların yeniden üretilmesine yaramakla birlikte aynı zamanda rızanın kazanıldığı ya da kaybedildiği bir ideolojik mücadele alanıdır." (Tılıç, 1998, s 46)

Hegemonya kavramını topluma yön veren sınıfın dünya görüşü olarak tanımlayan Gramsci, egemen sınıfın fikir ve görüşlerinin topluma yayılmasında "aydınlar"ın önemli görevi olduğunu belirtmektedir. Burada kullanılan aydından kasıt, din görevlileri, öğretmenler, basın çalışanlarıdır (Yaylagül, 2010, s. 110).

Aydınlar toplumun düzenleyicileridir. Egemen sınıfın ve alt sınıfların organik olarak bağlantılı olduğu araçlardır. Gramsci hegemonyanın temel kurucu unsurları olan rıza ve iknanın bu gruplar tarafından sağlandığını belirtmektedir. Gramsci'ye göre bilgi dediğimiz şey toplumun ahlaki, kültürel ve ideolojik filtrelerinden geçerek elde ettiğimizdir, dolayısıyla hegemonya da bu çerçevede oluşmaktadır (Fontana, 1993, s. 140).

Aydınlar egemen sınıfın fikirlerini dil aracılığıyla topluma yaymaktadırlar. Fikirler de zaman içinde toplumun geniş kesimi tarafından benimsenmektedir. Gramsci'nin hegemonya kuramına göre egemen sınıf topluma doğrudan siyasi baskı yapmak yerine fikrin toplum tarafından benimsenmesini sağlayarak, ideolojik hakimiyet de kurmaktadır. İktidarlar insanları güç kullanarak yönetmek için ordu, polis, yargı gibi kurumları devreye sokmaktadır. Ancak Gramsci'ye göre hiçbir egemen yapı sadece güç kullanarak iktidarda kalamaz. Bunun için de insanların rıza göstermesi, egemen sınıfın kendi düşüncesini kabul ettirmesi gerekmektedir. Okul, kilise (din), medya gibi kurumlar bu egemen düşüncelerin üretildiği, yeniden üretildiği kurumlardır. (Yaylagül, 2010, ss.110-111). İnsanların olay ve olguları medyanın sunduğu şekilde alması ve değerlendirmesi egemen sınıfın bakış açısıyla gerçekleşmektedir. Hegemonya kuramına göre medya egemen sınıfın

düşüncelerini, değerlerini aktaran bir araçtır. Medyada yer alma koşulu yine egemen yaklaşımla mümkün olmaktadır; bu değerlerin dışında olan ise medyada temsil edilmemektedir veya kısıtlı yer bulmaktadır.

1.3 Devletin İdeolojik Aygıtları

Medyayı bir ideolojik mücadele alanı olarak gören Louis Althusser'in çalışmaları yapısalcı gelenek içinde yer almaktadır. Althusser, medyanın toplum içindeki etki gücünü açıklarken, medyayı devletin ideolojik aygıtı olarak görür ve ona göre bu konumdaki medya, iktidarın (yani egemen olanın) isteklerine, yönlendirmesine karşı gelemez.

Althusser teorisini açıklarken Devletin İdeolojik Aygıtları (DİA) ve Devletin Baskı Aygıtları (DBA) şeklinde bir ayırım yapmaktadır. Baskı aygıtları (polis, ordu, mahkemeler) iktidarın egemenliğini saptarken, ideolojik aygıtları (medya, aile, okul) rıza ile bu egemenliğin sürdürülmesine çalışır (Althusser, 2003, ss. 168-170). Yani ideoloji medyanın da aralarında bulunduğu bu kurumlar tarafından üretilmektedir. Toplumsal ilişkilerde devlet ve kültürel yaşam arasındaki ilişkilere vurgu yapan Althusser'e göre ekonominin belirleyici yanı yoktur.

Devlet sistemin devam etmesi için iki tip aygıt kullanır. Baskı aygıtlarında her türlü karşıt eylemi bastırmak, denetim altına almak için fiziksel güç kullanan polis, asker, mahkeme, hapisane gibi kurumlar yer almaktadır. İdeolojik aygıtlar ise egemen görüş ve düşüncelerin topluma yayılmasını sağlamakla yükümlüdür. Feodal toplumlarda devletin en önemli ideolojik aygıtı kiliseyken, günümüzde eğitim kurumları ve medya bu görevi üstlenmiştir.

Akademisyen Esra Arsan da Althusser'in medya eleştirisini şöyle aktarmaktadır: “Devlet, nasıl toplumsal formasyonun devamını sağlayan, üretim koşullarını, sınıf hakimiyetini sürdüren ve yeniden üreten bir düzey olarak tanımlanıyorsa, aile, okullar, din ve medya gibi İDA'lar da aynı işlevi yüklenirler. Althusser'in İDA'lar arasında saydığı ‘haber üretim aygıtı’ (medya) egemen ideolojinin devlet iktidarını elinde tutan egemen sınıfın ideolojisinin etkisinin en fazla yoğunlaştığı alandır.” (Arsan, 2004, s. 159)

Medyanın gücü ilk olarak haberlerin insanlar üzerindeki etkisi ile ortaya çıkmıştır. Bu gücü fark eden sermaye grupları ise zaman içerisinde gazeteleri satın alarak siyaset-medya-sermaye üçgeninin oluşmasına neden olmuştur. Basın organları gazeteci ailelerin elinden büyük sermaye gruplarının eline geçmiştir. Medya çıkar ilişkileri içinde toplumda rıza üretmek amacıyla kullanılan etkili bir mekanizmaya dönüşmüştür. Kimi zaman bilgiyi gizleyerek kimi zaman ise yanlış veya eksik bilgi vererek düşüncenin serbest bir şekilde oluşması engellenmiştir.

Kültürel İncelemeler kuramı Althusser'in Devletin İdeolojik Aygıtlar ve Devletin Baskı Aygıtları ile Gramsci'nin hegemonya kavramlarını miras kabul etmektedir. Araştırmacılar medya incelemelerinde medyayı egemen sınıfın görüş ve düşüncelerini topluma yayan ideolojik aygıtlar olarak görmektedirler. Medya egemen bakış açısını topluma yaymaktadır; gerçeği olduğu gibi aktarmaz ve eşitsizlikleri meşrulaştırır. Kültürel İncelemeler teorisyenleri dil ve anlamlar aracılığıyla gerçek dünyanın toplumsal olarak nasıl yapılandırıldığı ve sunulduğu sorunuyla ilgilenmektedirler. Dil tarafsız bir araç değildir.

Kültürel İncelemeler kuramında özellikle medya tarafından sunulan içeriğin metin olarak analizi yapılmıştır. Bu metinler kapitalist sınıfın hegemonyasını ve kapitalist ideolojiyi yeniden üreten materyaller olarak görülmüştür. Kuramın bilinen teorisyenlerinden Stuart Hall, medyanın anlam üretme pratiğini incelemiştir.

Hall'a göre medya egemen sınıfın çıkarlarına hizmet eden yorumları yeniden üretme eğilimindedir. Fakat bu yorumlar aynı zamanda ideolojik mücadele alanıdır. Haber, olayları tanımlayarak önemli görev üstlenmektedir. Hall, Encoding-Decoding çalışmasında medya metinlerinin okur/izleyici tarafından nasıl algılandığı/yorumlandığı üzerinde durmaktadır. Medya kamunun bilincini biçimlendiren ve ona etki eden güçlü bir araç olarak görülmektedir. (Yaylagül, 2010, ss.129-131) Hall anlam üretmeyi yorumlama pratiğine bağlamaktadır, yorumlama ise kodların kullanılması ile hayata geçmektedir. Anlam üretmek nesnelere kodlama ve mevcut kodları çözmektir. Hall'e göre olaylar tek başlarına anlam bildirmezler, olayların anlaşılır kılınması gerekir. Anlam, bir nesnenin, kişinin veya şeyin içinde değildir. Anlam temsil sistemi tarafından kurulur, net

şekilde belirlenip var olmasını sağlayan kişilerdir. (Hall, 1997, ss 23- 62) Olaylara anlam yükleyen kodları topluma aktaran araç ise medyadır.

Hall medyanın gerçekliği yalnızca üretmediğini aynı zamanda tanımladığını belirtmektedir. Dil aracılığıyla, 'gerçek'in seçilmiş tanımlarının temsil edildiğini belirten Hall, temsil etmenin aktif bir seçme ve sunma, yapılandırma olduğunu belirtmektedir. Burada medya var olan anlamı dolaşıma sokmak dışında bir şeye anlam verme görevini de üstlenmektedir. Hall'a göre medya bir anlamlandırma failidir. Mesaj da ideolojik yapılanışı bazında ele alınmalıdır (Hall, 1999, s. 88).

1.4 Propaganda Modeli

Eleştirel akımlardan medyanın ekonomi politiği, medyanın kamusal sorumluluğu olduğunu belirten liberal yaklaşıma karşı çıkar. Medya (ideoloji üreten araçlar) sahiplik/ekonomik yapılarına bağlı olarak içerik üretmektedirler. İçerikler ve mesajlar ticari yapılarına göre belirlenmektedir. Mülkiyet ilişkilerine dayalı sistemde medyanın ürettiği mesajlar egemen ideolojiden ve ekonomi politik sistemden bağımsız değildir. Bu noktada medya kurumlarına kimlerin sahip olduğu, onların devletle ve ekonomik gücü önem kazanmaktadır. Medyanın etki gücünü fark eden güçlü holdingler zamanla birer yayın organını da kendi çatıları altına almışlardır. Medya sahibinin kar amacı da o medyanın içeriğini, duruşunu da belirlemektedir.

Eleştirel medya kuramcılarında Edward Herman ve Naom Chomsky, Amerikan medyasında haber üretiminin ekonomi politiğini incelemişlerdir. Medyanın önemli işlevinin propaganda olduğunu söylemektedirler. Medyanın devlete ve özel sektöre hükmeden özel çıkarlara destek sağlama işlevini yerine getirdiğini savunmaktadırlar. Propaganda modeli bu sistemin sürmesi ve yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Herman ve Chomsky'nin Propaganda modeli medyanın etkisini değil, davranış işleyişini inceleyen bir modeldir; medyanın belli bir toplumsal amaca hizmet ettiği görüşünü temel alan bir modeldir. Buna göre medya egemen grupların gündemini kamuoyuna taşıyan ve ikna için etkili olan araçtır. "Medya bu amaca; konuları seçme, ilgilenecek olayları saptama, bu olayların hangi sınırlar

içinde işleneceğini belirleme, bilgileri çeşitli süzgeçlerden geçirme, vurgu ve üsluba karar verme, tartışmaları kabul edilebilir ilkeler çerçevesinde tutma gibi çok çeşitli yöntemlerle hizmet eder” (Herman ve Chomsky, 1998, s 100).

Medya da kapitalist sistem içinde aynı kurallara uygun hareket etmektedir. Büyük sermaye sahipleri medyanın da sahipleri olmuştur. Kendi servetlerini korumak için de medya-devlet-sermaye üçgeninin devamını sağlayacak fikir ve ideolojilere yayınlarında yer vermektedirler.

Chomsky’e göre medyayı anlamak için önce medyanın toplumsal yapı içerisindeki yerine bakmak gerekir. Medyanın güç yapılarıyla ve siyasi otoriteyle ilişkileri incelenmelidir. “Kapitalist ülkelerdeki medyanın amacı halka 24 saat propaganda yaparak egemen değerleri topluma aşılmasıdır. Çünkü var olan düzenin kendini yeniden üretmesinde ve sürdürmesinde medyanın amacı geniş kitlelerin rızasını üretmektir. Totaliter bir rejim için sopa neyse, demokrasi için de propaganda odur” (Yaylagül, 2010, s. 173).

Propaganda modelinden yola çıkarak neyin haber olacağına karar verenler de medya kuruluşunun sahibi, reklam verenler, hükümet, iş dünyası şeklinde özetlenebilir. Bu durumda haber yine egemen ideolojinin devamını sağlayacak içeriğe sahiptir. Medya aracılığıyla yapılan sistemli propaganda ile toplumdaki servet ve iktidar eşitsizliği korunmaktadır. Bir anlamda üretim araçlarını ellerinde tutan servet sahipleri egemen düşüncelerin üretimini ve dağıtımını da sağlamaktadırlar.

1.5 Gündem Belirleme

Eleştirel medya yaklaşımlarının teorisyenleri farklı analizleriyle haber metninin egemen ideolojilerden bağımsız olmadığı tespitinde bulunmuşlardır. Merak uyandıran sorulardan biri de bu yapı içindeki medyanın toplum üzerindeki etkisinin nasıl olduğudur. Bu sorunun yanıtlarını ararken iki önemli medya kuramı karşımıza çıkmaktadır. Bu kuramlar herkesin izlediği, okuduğu, dinlediği haberlerin insanların düşünce ve karar sürecinde önemli etki yarattığını göstermektedir.

İlki, medyanın insanların ne hakkında düşüneceklerini belirlediğini anlatan Gündem Belirleme kuramıdır. Buna göre insanlar medyanın ilgilendiği şeyleri bilmek ve konulara verilen öncelik sırasını takip etmek isterler. Maxwell McCombs ve Donald Show'a göre izleyiciler kamusal ve diğer konuları kitle iletişim kanalıyla öğrenmekle kalmaz bir konuya ne kadar önem vereceklerini de medyadan öğrenirler. Kamu gündemi yine kitle iletişim araçlarından gelen mesajlarla oluşturulmakta ve biçimlenmektedir. Medyanın tutumları yönlendirmede kritik bir role sahip olduğu, gerçekliği yeniden inşa ettiği ortaya konulmuştur. (Baran ve Davis, 2003, ss. 312-313)

Gazeteciler her gün çok sayıda haber içeriği ile iç içedirler. Bunların bazısını yayınlamaya, bazılarını yer vermez, görmezden gelirler. Okur/izleyici ise medyanın kendilerine sunduğu “bilgiler” sayesinde bilgilenmekte ve hangi öneme sahip olduklarını algılamaktadırlar. Medyanın gücü onun gündemi belirleyebilmesindedir. Medya istediği bir konu ya da olaya ağırlıklı olarak yer vererek toplumun gündemini belirler. Bunu yaparken medya, enformasyon üzerinde bir kontrol mekanizması kurarak toplumsal iktidarın sürdürülmesi için çok önemli bilgiyi kontrol eder. (Yaylagül, 2010, s. 78)

McCombs ve Show'un belirttiği medyanın bazı olaylara yer vermesi veya bazı olayları /kişileri görmezden gelmesi toplumda yaygın görüşün oluşmasına neden olmaktadır. Okur/izleyici medya tarafından haberler aracılığıyla gündeme getirilen kişi/olaylar hakkında bilgi sahibi olurken medyanın yer vermediği kişi/olaylar hakkında bilgi sahibi olamamaktadır. Yani medya istediği konuyu/kişiyi gündem yapmaktadır.

Gazetenin birinci sayfasında manşet veya sürmanşette yer alan haber şüphesiz okura günün en önemli olayı olarak sunulmaktadır. Sayfa yapısında haberlerin yer alış biçimi, sıralanışı, kullanılan fotoğraf gibi unsurlarla bir haber öne çıkarılırken diğer haber sayfanın altında yer verilerek daha az önemli kategorisine sokulmaktadır. Gündem kurma yaklaşımı insanlara nasıl düşüneceklerini değil, ne

hakkında düşüneceklerini belirlemektedir. Burada medyanın gücü bazı konuları/kişileri marjinalize ederek gündeme almayı, bazı konu/kişileri sıklıkla gündeme getirmektedir. Medya sahiplik yapısı, siyasetle ilişkisi de asıl olarak egemen düşüncelerin sıklıkla medya tarafından gündeme getirildiğini göstermektedir (Yaylagül, 2010, s. 80).

McCombs ve Shaw'un bu yaklaşımında söylemin, sunulanın insanlar tarafından nasıl düşünmesi gerektiğini de verdiği farklı yaklaşımlarla tamamlanmaktadır. Sonuç olarak medya insanların gündeminde ne olacağını belirlemekle kalmaz, karar sürecinde de belirgin bir rol oynamaktadır. Bu Suriyeli göçmenlere sempati/antipati duyulması kadar toplumsal olaylarda -polise taş atan çocuklara terörist denilmesi-kadar birçok süreçte etkili olmaktadır. Medya hem haber tercihinde hem sunum şeklinde egemen görüşlerin sürdürülmesinde etkili rol oynar.

1.6 Sessizlik Sarmalı

Medyaya eleştirel yaklaşım sunan Elisabeth Noelle-Neumann geliştirdiği Sessizlik Sarmalı kuramıyla medyanın iletmediği mesajlarla insanları etkilemekte olduğunu göstermektedir. Sessizlik Sarmalı, kişisel düşüncenin başkalarının ne düşündüğüne bağlı alındığına işaret eden bir yaklaşımla karşımıza çıkmaktadır. Kuramda, birçok insanın önemli kamusal konularda yalnız kalmamak için ilgi gören düşüncenin ne olduğunu öğrenmeye çalıştığı aktarılmaktadır. Eğer kişi kendi görüşünün azınlıkta kaldığını görürse görüşlerini açıklamak konusunda tereddüt yaşamakta veya değişim göstermektedir. Böylece egemen olarak algılanan görüşler daha çok güç kazanmakta, daha fazla görünür olmakta ve alternatifler azalmaktadır. Bu süreçte medyaya dair yorum, egemen görüşü yaygınlaştıran ve yeniden üreten araçlardan biri olması yönündedir. (Baran ve Davis, 2003, s. 315)

Fred Fejes "Yok Olan İzleyici Sorunu" adlı makalesinde sosyoloji temelli medya etkilerini incelemektedir. Medyanın ideolojik taşıyıcı rolü, kanaat oluşturma yönünü ele alırken önemli bir noktaya dikkat çekmektedir. Çoğunluğun görüşü gibi algılanan bir durumun aslında sadece azınlık tarafından benimsendiğini

belirtmektedir. Ancak burada azınlıkta kalan fikrin çoğunluğun fikri gibi sunma süreci dikkat çekicidir: “Gel gelelim bu görüşler demetinin çoğunluğa ait olduğuna ilişkin algılama bir sarmallaşma süreci başlatır ki, bu süreçte karşıt görüşler suskunluğa gömülmeye başlar ve çoğunluğun gibi algılanan görüşler fiilen geçerli görüş olarak yer eder” (Fejes, 1999, s. 319).

Sessizlik Sarmalı kuramının temelinde insanların toplumda egemen görüşlere uyarak izole olmaktan kaçındıkları yatmaktadır. Toplumsal yaptırımlardan kaçınan kişiler egemen olan görüşü benimsemektedir. Kamuoyu oluşumunda kilit rol oynayan medya haberler aracılığıyla aktardığı olay/kişi/olgunun kabul görmesine, yaygınlaşmasını sağlamaktadır.

1.7 Haber Nedir?

Haberin tek bir anlamı olmadığını, farklı tanımlar içerdiğini belirten Atilla Girgin haberi; gerçek, yeni, ilginç ya da önemli olayları, basit, sade bir dille, açık ve kesin bir biçimde, taraflılıktan kaçınma ilkelerine uyarak yayınlamak şeklinde tanımlamaktadır (Girgin, 2000, s. 96).

Habere eleştirel yaklaşımla bakan kuramcılardan Teun Van Dijk, haberi bir söylem olarak ele almaktadır, haberin söylemi toplumda var olan egemen söylemlerin bir ürünüdür. Van Dijk’e göre haberler ideolojik olarak egemen grupların toplumdaki hakim inanç ve görüşlerini desteklemektedir. Bu fikirlerin toplumun farklı kesimleri tarafından içselleştirilmesi için bir araçtır (van Dijk, 1988, s. 83). Yani haber egemen söylemden bağımsız değildir.

Medyada haberin seçim ve yayın sürecinde birçok filtre dikkat çekmektedir. Muhabirin yaklaşımı, editörün yorumu, yayın organının sahiplik yapısı, haberdeki öznelerin kim olduğu gibi çok sayıda unsur haberin son noktaya ulaşana kadar birçok süzgeçten geçmesine neden olmaktadır. Bir olayın, olgunun okurla/izleyiciyle/dinleyiciyle paylaşılması için öncelikli kriter “haber iletilmeli mi?” sorusunda yatmaktadır. Haberin dolaşıma girmesi -önceki sayfalarda altı

çizilen egemen ideolojiler çerçevesinde- uygun mudur? sorusu da yine belirleyici olmaktadır.

Yakın dönem eleştirel medya çalışmalarıyla dikkat çeken Çiler Dursun, Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Haber Etiği adlı çalışmasında haberin kurucu rolü olduğunu aktarmaktadır. Gazeteciler tarafından haber olayların aktarıldığı metinler olarak görülse de Dursun meselenin daha karmaşık olduğunu düşünmektedir. Dünyaya dair zihnimizde oluşturduğumuz tasarımları haberin şekillendirdiğini belirten Dursun'a göre "Gösterdiği olaylar ve ilişkilerle haber, bize bu olayları ve ilişkileri nasıl anlayacağımıza dair güçlü yorumlar önermektedir" (Dursun, 2010, ss 19-32).

Buradan yola çıkarak haberi yazan muhabir, yayına hazırlayan editör ve elbette yayının bağlı olduğu sahiplik yapısı o haberin sunuş biçimini doğrudan etkilediğini söylemek mümkündür. Önceki bölümlerde söz edilen medya kuramlarıyla haberin ne olduğu tartışacak olursak karşımıza haberin dünyayı, olayları, olguları anlamak, anlamlandırmak üzere bir format sunduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Diğer medya içerikleriyle karşılaştırıldığında haber, sunduğu içerik dolayısıyla ulaştığı kitlede büyük ilgi ve merakla karşılanmaktadır. İhtiyaç duyulan bilgiyi karşılamaktadır. Tam da bu noktada van Dijk haber medyasının bu bilgiyi yayma gücünün stratejik önemini hatırlatırken haberlerde kaynakların tercihe dayalı olduğunu, başlıkların kısıtlı şekilde yine seçime dayalı yapıldığını belirtmektedir. Bu şekilde çerçeveselen haberin toplumsal iktidarın kitlesel dolayımından geçerek yeniden üretilmesinde bir etken olduğunu vurgulamaktadır. Seçmecî kaynak kullanımını, tek düze haber temposu ve öykü başlığının seçimi yoluyla haber medyası kamuoyuna verilecek mesajı –ne hakkında ne söyleneceği nasıl söyleneceği- iletmektedir. Bu özelliği ile medya toplumsal iktidar yapısının kalıtsal bir parçası olduğunu göstermektedir (van Dijk, 1999, ss. 342- 367).

Eleştirel medya kuramlarında görüldüğü üzere haber gerçek dünyada olan olayları/olguları/kişileri olduğu gibi aktarmamaktadır. Gerçekliği kuran/inşa eden bir metindir. Burada tarif edilen gerçek ile habere yansıyan gerçek arasındaki fark

gazetecinin ona ulaşmasındaki sorundan kaynaklanmamaktadır. Mesele haber üretiminin kurumsallaşmış bir yapıya sahip olmasıdır. Gaye Tuchman habere bir çerçeve olarak bakmaktadır. Bu çerçeve medyanın kendi yapısı, habercilerin/gazetecilerin etkinlikleriyle kurulduğunu belirtmektedir. Haber yapılırken bazı aşamalardan geçer. Muhabir haberi kaynağından alır, yazar. Editör sayfaya veya tv bültenine göre haberi düzenler, başlık/spot çıkartır. Bu aşamaların hepsinde birer karar süreci de vardır. Bu kararların ne yönde olacağı da o medya yapısına ve haberciye bağlı olarak değişmektedir (Dursun, 2004, ss. 40- 43).

Burada haber yapım sürecinde kilit rollerden biri gazeteciye düşmektedir. İçinde bulunduğu ideolojik, ekonomik ve sosyo kültürel yapı, cinsiyeti haberi ele alış tarzını ve sunumunu etkilemektedir. Haber kaynağını neye göre seçmektedir? Hangi başlığı kullanacaktır? Hangi görsel ile haberi destekleyecektir? Gibi birçok unsur medyanın içinde bulunduğu medya-sermaye-iktidar üçgenine ek olarak habere etki etmektedir.

2. BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET VE MEDYA

2.1 Toplumsal Cinsiyet

İlk kez psikiyatristler tarafından gündeme getirilen toplumsal cinsiyet (gender) ifadesinin 1970'lerden itibaren Amerikalı ve İngiliz feministlerin katkılarıyla feminist literatüre geçtiği görülmektedir. Kavramın feministler tarafından gündeme alınmasındaki neden, biyolojik özelliklerin toplumsal eşitsizliklerin meşru bir sebebi olamayacağını, toplumsal, ideolojik farklı parametrelerinin olduğunun gösterilmesidir.

Toplumsal cinsiyet ve cinsiyetçi rol dağılımı günümüzde daha fazla konuşulan ve tartışılan bir kavram olmuştur. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetin dışında toplumsal açıdan erkeklik ile kadınlık arasındaki farkların altını çizmektedir. Her iki cinse yüklenen toplumsal rolleri tanımlama ve yaşanan eşitsizlikleri ortaya çıkarma bağlamında kullanılmaktadır. 1972 yılında İngiliz toplumbilimci ve yazar Anne Oakley *Sex, Gender and Society* (Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Toplum) adlı eserinde toplumsal cinsiyet kavramını kullanarak toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl öğrenildiğini yazdı. Oakley'in ardından feminist araştırmacıların toplumsal cinsiyet kavramını toplumsal eşitsizlikleri anlamlandırmak ve tanımlamak için daha çok kullanmaya başladığı görülmektedir. Bu çalışmalarla birlikte gündelik hayata sirayet etmiş iktidar ilişkileri üzerindeki perde de aralanmaya başlanmıştır (Ecevit, 2011, ss. 4-6).

Sosyalist feminist Gülnur Acar Savran *Beden Emek Tarih* adlı kitabında Oakley'in toplumsal cinsiyet kavramını ilk kez kullanmasına atıfta bulunarak bu gelişmeyi feminist hareket açısından ufuk açıcı olarak değerlendirmektedir. Savran, Oakley'in toplumsal cinsiyet kavramını, dişi (female) ve eril (male) olmayı

belirleyen cinsiyetten (sex) farklı ve onunla karşıtlığı içinde tanımlanmış bir kavram olarak gördüğünü belirtmektedir. O dönemin revaçta kavramı olan “cinsiyet rolleri”ni yani kadın(sı)lık ve erkek(si)liği de toplumsal dönüşüme açık davranış ve varoluş biçimleri olarak ilan edilmektedir. Oakley, cinsiyetin biyolojik olarak belirlenmiş, toplumsal cinsiyetin de toplumsal olarak oluşmuş düzlemlere karşılık geldiğini belirtmektedir. (Savran, 2009a, s. 234)

1970’li yıllarda özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika’da güçlenen feminist hareket ile kadın hakları da daha fazla gündeme geldi. Kürtaj hakkından eşit işe eşit ücret yasaının çıkışına kadar farklı alanlarda kadınların özel ve kamusal alana yönelik talepleri daha görünür oldu. Antropolog ve aktivist Gayle Rubin, bu dönemde toplumsal cinsiyet kavramını, “toplumsal olarak dayatılmış bir cinsiyetler arası bölünme” ve “toplumsal cinsellik ilişkilerinin bir ürünü” olarak tanımlamaktadır. Rubin’e göre toplumsal cinsiyet, toplumların, cinsellik, akrabalık ve üreme ilişkilerini nasıl düzenlediklerini anlatmaktadır. Oakley’de olduğu gibi Rubin için de toplumsal cinsiyet, kadın erkek ilişkilerinin biyolojik temellerinden farklı fakat onunla bir biçimde ilintili toplumsal bir kategoridir. (Savran, 2009a, ss. 234-235)

Feminist teorisyenler konuyu ele alırken toplumsal cinsiyetin patriyarkal sistemin bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunmaktadırlar. Patriyarka, erkeklerin iktidarı elinde tuttukları bir toplumsal formasyonu, ya da daha basitçe, erkek iktidarını adlandırmaktadır. Dolayısıyla erkek egemenliği ya da kadınların ezilmesi ile neredeyse eş anlamlı bir sözcüktür (Savran, 2009b, s. 278). Toplumsal cinsiyet, erkek egemenliğinin yani bir iktidar biçiminin sonucu oluşmaktadır.

Cinsiyetçi dil üzerine çalışmalar yapan dilbilimci Romaine Suzanne biyolojik ve toplumsal cinsiyet arasındaki ayrımı belirtirken sorunun bir kısmının kültürel olarak biyolojik, genetik açıdan erkeklerin kadınlardan üstün kabul edilmesinde yattığını belirtmektedir. Bu kültürel kodu eleştiren Suzanne bu alanda yapılmış erken dönem araştırmaların kadınları yine benzer kodlara hapsettiğini gösterdiğini aktarmaktadır. Kadınları “ev kadını” rolleriyle sınırlayan çerçevenin “doğal”, yani biyolojik temelli görüldüğünü ve bu nedenle kaçınılmaz, sorgulanamaz kabul edildiğini hatırlatmaktadır (Suzanne, 2000, s.104).

2.2 Cinsiyetçi Roller

Toplumsal cinsiyet çalışan araştırmacıların üzerinde durduğu bir diğer kavram “cinsiyetçi roller” olmuştur. Cinsiyetçi roller, patriyarkal sistemin toplumdaki tezahürü olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyet eşitsizliğine her alanda rastlanıldığı gibi çocukluktan itibaren temellerinin atıldığı, belirgin olarak hissedildiği yer ailedir. Ailede başlayan rol dağılımında erkek çocuklarına “kahraman, güçlü” kız çocuklarına ise “edilgen” roller biçilmiştir. Ailede anne babanın da rolleri nettir; kadın, ev işlerinden ve bakımdan sorumlu, erkek aileyi kamusal alanda temsil eden, çalışan, para kazanan kişidir.

Aksu Bora cinsiyet rollerinin bir toplumda cinsiyetlerden beklenen öğrenilmiş davranışları ifade ettiğini belirtmektedir. Cinsiyet rollerine göre kadın ve erkeklere atfedilen kalıplar olduğunu aktaran Bora’ya göre kalıplar, ayrımcılığın ortaya çıkmasını kolaylaştıran şifreleri içinde barındırmaktadır. Geleneksel cinsiyetçi rollere göre kadınlar sevecen, edilgen, hassastır. Bu özelliklerin hepsi birer erdem kabul edilmektedir. Aksi durum ise yani kadınların erkeklerden daha hırslı, agresif, rekabetçi ya da daha zeki görünmesi toplumsal olarak benimsenmemektedir, kabul görmemektedir. Aksu Bora bu durumu “(kadınlar) Spor, ekonomi ve siyaset konusunda cahil ve ilgisiz olmalıdırlar. Oysa erkeklerin, sert, korkusuz, mantıklı, kendine güvenen, bağımsız ve agresif olması, toplum tarafından beklenen ve güçlü bir biçimde olumlanan tutumlardır. Bu bağlamda erkek, güncel konularda fikir sahibi olmalı, iş hayatında ve evde otoriter kararlar alabilmelidir” şeklinde özetlemektedir (Bora, 2012, s. 176).

Feminist medya eleştirileriyle dikkat çeken Liesbet Van Zoonen de cinsiyetçi rollere dair çözümlemesinde kadın, duygusal, ihtiyatlı, uysal gibi kodlarla tanımlanmaktadır. Erilliği oluşturan değerler ise bunların karşıtı, yani akılcılık, verimlilik, rekabet, bireycilik, acımasızlık gibi kodlarla adres gösterilmektedir. (Zoonen, 2002, s. 483)

Feminist teorisyenlerin kadının konumunu irdeledikleri çalışmaları kadının erkek egemen sistem içinde “ikincil”, “öteki” olarak yer aldığı görülmektedir.

Tarihsel, ekonomik, sosyolojik, siyasi kökenlerde bu iktidar ilişkisini pekiştirici birçok örnek karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyet-toplumsal cinsiyet tartışmalarına yakın dönemde önemli katkılarda bulunan feminist yazar Judith Butler, Cinsiyet Belası kitabında devletlerin kadın ve erkek ayırımını, kendi iktidarlarını sürekli kılmak için dayattığını ileri sürmektedir (Butler, 2008, s. 67).

Kadınlar toplumsal rollerine uygun davrandıkları sürece toplumda kabul görmektedirler. Kadının kendi isteğine göre bir kimlik oluşturmadığını ve buna bağlı olarak bir özne olamayacağını savunan Butler, temsil meselesini tartışmaktadır. Temsil kavramını, kadınların kamusal alanda özne olarak görünürlük ve meşruiyet kazanması açısından anahtar terim olarak değerlendirirken kadınlara yönelik ayrımcılığın dildeki tezahürlerini de açığa çıkardığını belirtmektedir. “Feminist kuramda, kadınları tümüyle ya da yeterince temsil eden bir dilin geliştirilmesi, kadınların siyasi görünürlüğünü teşvik etmek açısından sayıldı. Kadınların yaşamlarının ya yanlış temsil edildiği ya da hiç temsil edilmediği yaygın kültürel durum göz önünde bulundurulduğunda bu elbette çok önemli görünüyordu” (Butler, 2008, s. 43).

Butler temsil alanlarındaki hegamonik yapıya da vurgu yapmaktadır. Siyasi ve dilsel temsil alanları özneleri de biçimlendiren kriterleri belirlemektedir. Toplumsal alanda kabul görmek aynı zamanda temsil edilme ayrıcalığına sahip olmaktır. Özne olmanın temeli, temsil edilebilmek için gerekli toplumsal kriterlere sahip olmaktan geçmektedir. Buna göre toplumsal cinsiyet ırksal, sınıfsal, etnik, cinsel ve bölgesel kimlik hallerinden bağımsız düşünülemez. Sonuç olarak, “toplumsal cinsiyet” kavramını her zaman içinde üretildiği siyasi ve kültürel temelden ayırarak değerlendirmek imkansızdır (Butler, 2008, ss. 44- 46).

2.3 Ev İçi Emek

Gülnur Acar Savran, toplumsal cinsiyetin iki temel alanda maddi olarak kendini gösterdiğini belirtmektedir: 1-) Toplumsal cinsiyetli işbölümü ve üretim araçlarının toplumsal cinsiyetli bölünmesi. 2-) Üreme emeğinin toplumsal örgütlenişi. (Savran, 2009b, s. 83)

Kadın asıl olarak ev içi emekten (bakım) sorumlu tutulmaktadır. Erkek ise çalışan ve evini geçindiren (evin direği) kişidir. Çalışma hayatında bu rollerin yansıması ise cinsiyetçi işbölümü olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyete dayalı iş bölümünün sonucu kadınlar yönetim kademelerinde erkeklere oranla daha az yer alırken, yaptıkları işlerin de verili rollerin devamını sağlayacak sınırlı alanlar olması beklenmektedir. Cinsiyete dayalı iş bölümü kadınları ancak, düşük ücretlerle, kadın rolüne uygun olduğu düşünülen düşük statülü işlerde istihdam etmesine olanak tanır. Patriyarkanın temeli çocuk yetiştirmek, yani bakımla sınırlı değildir, erkeklerin kadın emeğini denetlemesine izin veren bütün yapılara dayanmaktadır (Hartmann, 2008, ss. 177- 193).

Ev işleri ve devamı bakım işlerinin “iş” olarak sayılmadığı patriyarkal sistemde bu işleri yapan kadın “çalışmıyor” statüsünde yer almaktadır. Evde yaşayan herkesin bu bakıma bağımlı olmasına rağmen resmi kayıtlarda “işsiz” ya da “ev kadını” şeklinde sayılmaktadırlar. “Çalışan bir anne”, bakım dışında ev dışında da çalışan kadınlardır (Suzanne, 2000, s. 110).

Beden-emek üzerine yoğunlaşan cinsiyetçi uygulamalara devlet politikaları örnek teşkil etmektedir. Birçok ülkede karşımıza çıkan kürtaj, kıyafet yasakları gibi cinsiyetçi politikalar özellikle kadın bedenine yönelik denetimi sürdürmektedirler. Bu uygulamalar siyasi erklerin toplumsal cinsiyet üzerindeki gücünün göstergesidir (Connell, 1998, s. 189). Connell de Savran’ın beden-emek üzerine yoğunlaşan cinsiyetçi denetim politikalarını destekleyerek kadınların erkeklere kıyasla maddi olanaklardan, fırsatlardan eşit yararlanmadığı vurgulamaktadır (Connell, 1998, s. 95).

Aile içinde başlayan ve toplumun tüm alanlarına sirayet eden cinsiyet ayrımcılığı Althusser’in tarif ettiği ideolojik aygıtlar aracılığıyla da yeniden üretilmektedir. Ailede, kamusal alanda ve iş hayatında adeta bir çember içine alınan kadına dair biçilen cinsiyetçi rollerin devamlılığı ideolojik aygıtlarla sağlanmaya çalışılmaktadır. Patriyarkal sistemde erkek egemenliğinin cinsiyetçi uygulamalarını

görebildiğimiz alanların başında medya gelmektedir. Kullanılan dilin de cinsiyetçi temsilleri üretmekte etken olduğu görülmektedir.

2.4 Dil

Çalışmanın ilk bölümünde Kültürel Çalışmaların üzerinde durduğu ideoloji ve dil, anlam arasındaki ilişkiye değinilmiştir. Buna göre dil gerçekliği olduğu gibi yansıtan saydam bir araç değil, tarihle ve toplumsal ilişkilerin temsilleriyle bağlantılı maddi bir pratiktir. Erkekler ve kadınlar arasındaki iktidar ilişkisi, bunların dildeki tezahürleri yakın dönemde birçok araştırmaya konu oldu. Erkek egemenliğinin yeniden üretilmesinde dilin bir araç olduğu incelendi. İletişim (yazı ve konuşma) olmaksızın iktidarın toplum içinde uygulanması ve rıza görmesi, meşrulaştırılması da kolay olmazdı. Patriyarkal yapılanan dil dünyanın da eril bir algı ile tanımlanmasına neden olmaktadır. Judith Butler, dilin toplumun, inançları ve kabul ettiği değerleri yarattığını, buna bağlı olarak dilde yaratılacak bir değişimin şiddetin, sömürünün ve ayrımcılıkların önüne geçeceğini savunmaktadır (Butler, 2008, ss. 234-235).

Dil, güç sahipleri tarafından üretilmektedir. Her türlü ideoloji dil vasıtasıyla varlığını pekiştirmektedir. Gücü yansıtanın yanı sıra yapılandırma gücüne de sahip olan dil, gündelik yaşamımızda en küçük ayrıntıyı dahi belirleme gücüne sahiptir. Dili sadece mekanik bir kurgunun ötesinde toplumsal yapının da bir yansıması ve inşa aracı olarak gören Dale Spender dilin tarafsız olmadığını savunmaktadır. Spender, *Man Made Language* isimli kitabında dilin cinsiyetçi olduğunu aktarmaktadır. Dil, sadece düşüncenin iletilmesini sağlayan bir araç değildir, düşünceye de biçim vermektedir (Spender, 1980, s. 45). Hall da benzer bir perspektiften dili ideolojinin işlendiği yer olarak görmektedir. Hall'a göre anlam dil aracılığıyla üretilir (Hall, 1999, s. 208)

Doğduğu andan itibaren dili öğrenmeye başlayan insan, bu süreçle birlikte dilin altında yatan kültürel yapıları, değerleri ve önyargıları da öğrenmektedir. Dile yansıyan eşitsizlikler, değerler çocuğun gelecekteki davranışlarına etki etmektedir.

Dil sadece düşünceleri düzenlemez, aynı zamanda bebeklikten itibaren bütün kültürel anlamların ve değerlerin kodlanmasına ve iletilmesine de aracı olmaktadır.

Dil incelendiğinde egemen grupların küçük bir yansımasını görmek mümkündür. Cinsiyetçi dil erkeğin toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel iktidarını ifade etmektedir. Kadın ise ya görünmezdir ya da pasif kılınmıştır. Erkek egemenliğinin toplumsal tezahürlerini dildeki örneklerine bakarak görmek mümkündür.

Dale Spender kitabının “Dil ve Gerçeklik: Dünyayı kim yarattı?” (Spender, 1980, ss. 138-144) adlı bölümünde cinsiyetçi dil tanımlamasını yaparken erkeklerin var ettiği bir sistemde dilin de onlar tarafından kendi çıkarlarına uygun şekilde yaratıldığını belirtmektedir. Bir sembol yaratma ve ona anlam yükleme gücüne sahip olanların ayrıcalıklı ve son derece avantajlı konuma sahip oldukları açıktır. Dil, düşünce ve gerçekliği inşa etme gücüne sahip olan grup için yarattıkları dünyada kendileri merkezdedir; kendilerinden olmayan grup ikincildir ve sömürülebilir. Patriyarkal sistemde bu hiyerarşi ve işleyiş kendini göstermektedir. Suzanne dili erkek egemenliğine meydan okumanın anahtarı olarak görmektedir. Dilde cinsiyetçiliği çok fazla kanıtla görmenin mümkün olduğunu belirten Suzanne, “kız kurusu” örneğinden yola çıkarak, bekar evlenmemiş anlamına gelse de dişil terim olarak olumsuz anlam taşıdığını vurgulamaktadır. Türkçe’de de yaygın kullanılan ifade, evlenmemiş yaşı geçkin kadın/evde kalmış kadın anlamında kullanılmaktadır. Bu ayırım, aslında toplumun evlilikle ilgili beklentisini ve daha da önemlisi, evlilik yaşı ile ilgili beklentisini göstermektedir. Yani kız kurusu bekar bir kadından daha öte bir anlama sahiptir: kadın beklenen evlilik yaşını geçmiştir ve bu nedenle toplum tarafından kabul görmemektedir. (Suzanne, 2000, s. 107)

Cinsiyetçi yaklaşımın dile nasıl yansıdığını ve bu dolayısıyla nasıl erkek egemenliğini yeniden ürettiğini kimi örneklerde görmek mümkündür. Sözlük ve Atasözleri bölümlerinde Türkçe’de sıkça karşılaşılan bu örneklerle yer verilecektir.

2.5 Sözlük

Türkçe'yi incelemek, gelişmesi için çalışmak amacıyla kurulan Türk Dil Kurumu'nun internet sitesinde² bir online sözlük yer almaktadır. Burada³ “kadın” kelimesinin karşılığı “analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri olan” şeklinde verilmektedir. Yine aynı sözlükte erkek kelimesinin karşılığında ise “sözüne güvenilir, mert” ifadeleri yer almaktadır.

Biyolojik farklılığın cinsiyetçi roller temelinde açıklandığı sözlük bir resmi kurum ürünüdür. Bir nevi otorite kabul edilebilecek bu referans kaynaktaki tanıma göre kadın olmak anne olmakla, ev işleriyle ve evin “varlığını sürdürme görevi”yle tanımlanmaktadır. Erkek ise doğruluğu, gücü ifade etmektedir. Aynı online sözlükte “Kadın olmak” ifadesi “1) kızlığını yitirmek; 2) kadın kocasını, evini iyi yönetmek” şeklinde açıklanmaktadır⁴.

Daha önceki bölümde söz edilen toplumsal cinsiyet ve cinsiyetçi roller kapsamında patriyarkal sistemin kadının bedeni ve emeği üzerinde kurmaya çalıştığı kontrol mekanizmasını bu tanımın içeriği net şekilde göstermektedir. Dildeki cinsiyet ayrımcılığı en temel cinsiyet tanımlamalarında başlamaktadır. Burada akla gelebilecek soru “Bir sözlük cinsiyetçi söylemi yansıtmalı mı reddedip cinsiyetçi olmayan bir ifade mi seçmelidir? Yansıtırsa, cinsiyetçiliği yeniden üretmez mi?” olmaktadır.

Spender, cinsiyetçi dil ve yaklaşımla birlikte gerçeklik algısının da cinsiyetçi olacağını savunmaktadır. Bu şekilde cinsiyetçi yaklaşımın olaylara bakarken, yeni veriler, nesnelere üretirken aynı cinsiyetçi perspektifle devamını sağlamaktadır ve aynı zamanda var olan algıyı pekiştirmektedir (Spender, 1980, s. 141). Cinsiyetçi temelde yapılan dilin kadınların “konumlarını öğrenmelerinde” belirleyici

---

² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=77

³ <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

⁴

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cdda79175f421.04902183

fonksiyonu bulunmaktadır. Aile içinde başlayan ve öğretilen kadını “öteki” “ikincil” gören cinsiyetçi yaklaşım dil ile daha da pekişmektedir.

Dilin iktidar ilişkilerinin bir yansıması olduğu varsayımından hareketle cinsiyetçi dil kullanılarak üretilen her bilgi, erkek egemenliğinin meşruluğunu sağlamaktadır. Cinsiyetçi söylem, toplumsal cinsiyeti, toplumdaki kadınlık ve erkeklik rolleri üzerinden bir tanımlamayı içermektedir. Tıpkı TDK sözlüğünde geçtiği gibi güçle ilgili, gücü çağrıştıran ifadeler, tanımlar erkeğe atfedilmektedir. Zayıf ya da pasif olan ise kadına. Erkekler ağlamaz ve ağlarsa kadın gibi ağlamış olurlar. Kadınlar iyi bir iş başardıklarında “erkek gibi” olurlar.

İnsanlara doğdukları andan itibaren cinsiyetçi rolleri öğretilmektedir. Doğar doğmaz kızlara pembe erkekler mavi giydirilmekle başlayan süreç hayatın her alanında kendini göstermektedir. Erkek çocukların oyuncak silah, savaş oyunları, futbol ile büyütüldüğü ağıladıklarında “kız çocuk” yakıştırmaları (aşağılama anlamında) yapılırken; pembe giysili bebeklerin alındığı, küçük bebek arabalarıyla bebeğine bakımın öğretildiği kız çocukları da zeki, başarılı olduklarında, güç gösterdiklerinde “erkek gibi” iltifatına layık görülmektedirler.

Çocuklar bu cinsiyetçi kodları öğrenirler. Çocuklar erkek egemen sistemi ve temsil biçimlerini kendi dillerinin ve kültürlerinin kodlarını öğrenirler ve böylelikle bu kodlarla donanmış özneler haline gelirler. Kendilerine iletilenleri aynı sistem çerçevesinde kullanarak yorumlamalarını sağlayan kodları bilinçsiz olarak içselleştirirler (Hall, 1997, s. 22).

Toplumsal cinsiyetin dile yansıması bunlarla sınırlı değildir. Çocuklara öğretilen cinsiyetçi rolleri pekiştirecek kimi kullanımları gündelik hayatta görmek mümkündür; herkesi koruyan bir polis amca vardır, polis teyze yoktur. Allah babaya dua edilmektedir; baba güçlü olandır, yardım edecek olandır. Benzer şekilde kültürel miras niteliği taşıyan atasözleri de aynı cinsiyetçi dili taşımaktadır.

2.6 “Ata- Söz”ü

Atasözü, kök olarak “ata” kelimesinden türemiştir ve “ata” ile “söz” kelimelerinin bileşiminden oluşmaktadır. “Ata” erkek olan büyükleri ifade etmektedir; atasözü

“Ata”nın, yani erkek büyüklerinin sözü. TDK’nın online sözlüğünde atasözünün karşılığı “uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz” şeklindedir. Buna göre halka mal olan, öğüt verici olan atasözleri tıpkı kelimenin kendisi gibi cinsiyetçi ifadeler içermektedir ve resmi bir referans kaynağı tarafından kullanımı devam etmektedir⁵.

Atasözlerini genel olarak incelediğimizde kadınlara ilişkin olumlu nitelermelerin annelikle ilgili olduğunu görülmektedir. Kadınlar anne konumundayken toplumca değer kazanmakta, merhametli olmaktadır. Birçok atasözünde ise kadın akılsız, kötü huylu ve güçsüzdür. Kadın “saçı uzun, aklı kısa”dır yani düşünemez. Her işi beceremez; “elinin hamuruyla erkek işine karışma” diye öğütlenir. Akıllı olmadığı için de seçim yapmayı bilemez; “kızı kendi haline bırakırsan ya davulcuya varır, ya zurnacıya”. Atasözlerinde kadınlar için ayrıca sinsî, şeytan, dedikoducu gibi kelimeler kullanılmaktadır; “kadını sırdaş eden tellal aramaz”. Namus cinayetlerine çok sayıda kurban edildiği bir günümüzde TDK cinsiyetçi atasözlerini sözlükte barındırmaktadır. Kadını aşağılayan ifadeler referans kaynağında varlığını sürdürmektedir. TDK online atasözleri ve deyimler sözlüğünde “Eline erkek eli değmemiş” atasözü “kız, namuslu olmak”; “dişi yalanmazsa erkek dolanmaz” atasözü ise “kadın istek göstermezse, yüz vermezse erkek onun peşine düşmez” şeklinde açıklanmaktadır.

Metin Yurtbaşı tarafından hazırlanan “Sınıflandırılmış Türk Atasözleri” adlı kitabın Kadın başlıklı bölümünde “kadınların sahip olması gereken nitelikler”i sıralanmaktadır. Buna göre, kadınların baş görevi “analıktır, analık özelliğinden dolayı toplumu ileri götüren kadındır”. Kadın aklını kullanırsa erkekle mücadele edebilmekte ve fiziksel zayıflığına rağmen kendini koruyabilmektedir. Kadın güçsüzdür kabulünden yola çıkılan bölümde şeytanın güçsüz kadını kandıracağı dile getirilmektedir. Kitapta bazı cinsiyetçi atasözleri ve anlamları şu şekilde yer almaktadır (Yurtbaşı, 1994, s. 147):

---

⁵ <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=atas%F6z%FC&ayn=tam>

Arı sırrı kadın sırrı: Kadınlar dedikoduya düşkün oldukları için sır saklamaları daha zordur.

At ile avrada inanılmaz: Atın ne zaman huysuzlaşacağı bilinmez, kadın da bunun gibi değişen bir yapıya sahiptir

Çirkin karı evin toplar, güzel karı düğün/sokak gezer: Çirkin kadın evinden çıkmaz, evinde vakit geçirir güzel kadınsa güzelliğini göstermek için sürekli gezer

Elinin hamuruyla erkek işine karıştır: kadınların yapamayacağı, erkeklere özgü işler vardır; bu işleri yapmak isteyen kadınlar için söylenir.

Dul karı şeytan karı aldatır alır bekarı: dul kadınlar özellikle bekar erkeklere ilgi gösterirler.

Erkeğin şeytanı kadındır: erkeği ayartan yanlış yola götüren kadındır.

Hayvanın erkeğine para verilir insanın dışısına: Bir hayvan satın alırken en çok para erkek hayvana ödenir. İnsanlar arasında ise bu konuda kadına masraf yapılır.

2.7 Medya ve Kadın

Dilin kamusal alanda taşıyıcı, yaygınlaştırıcı rolü dikkate alındığında en önemli kullanım alanlarından biri medyadır. Birinci bölümde belirtildiği gibi Althusser'in devletin ideolojik aygıtları olarak tanımladığı okul, aile, medya toplumsallaşma sürecinde başat rol oynamaktadır. Medya kullandığı dil ile egemen ideolojilerin üretilmesi, yaygınlaştırılmasında etkili araçtır. Van Dijk iletişim –metin ve konuşma- olmaksızın iktidarın toplum tarafından kabul görmesinin mümkün olmadığını savunmaktadır (van Dijk, 1999, s. 379). Günümüz medyası incelendiğinde, özellikle ana akım medya kuruluşlarının cinsiyetçi dili sürekli hale getiren ve erkek egemen değerleri yeniden üreten organlar olduğu görülmektedir. Bu durum, toplumsal kontrolü sağlamaktadır. Medya ve kadın konulu çalışmalardan çoğu medyada kadının temsili üzerine odaklanmaktadır.

Zoonen medyanın cinsiyet rollerini öğrettiğini belirtmektedir. Medyanın cinsiyet rolleriyle ilgili stereotipleri sürekli kullanmasının, bu stereotipleri egemen

toplumsal değerleri yansıtmasından ve erkek medya yapımcılarının da bu streotiplerden etkilenmesinden kaynaklandığını öne sürmektedir (Zoonen, 2002, s. 474).

Toplumsal cinsiyetin süregiden toplumsal inşasında medyanın rolünü tartışan kuramcılar medyanın ekonomik yapılar içindeki konumuna (örneğin, ticari medya ya da kamusal medya), özelliklerine (örneğin yazılı basın ya da televizyon), belli program türlerine, (örneğin haber ya da pembe dizi), seslendiği izleyicilere ve izleyicilerin gündelik yaşamlarında işgal ettiği yere odaklanmışlardır.

Egemen ideolojilerin pekiştirilmesi ve yeniden üretimi için etkin araçlardan olan medya toplumsal cinsiyet rollerinin topluma yansıtılması ve benimsetilmesi noktasında etkilidir. Toplumsal cinsiyet rolleri medyaya yansır, medya da aynı şekilde bu rolleri topluma geri yansır. Çocukluktan itibaren cinsiyetçi rollerin benimsenmesi üzerine ailede başlayan işleyiş rollerin medya aracılığıyla da yaygınlaşması ile devam etmektedir. Medya yarattığı kadın imgeleriyle (ev kadını, anne, sadık eş vs...) kadının toplumda nasıl bir yer edineceğini göstermektedir.

Hall temsili dil vasıtasıyla anlam üretmek şeklinde tanımlamaktadır. Nesnelere, olaylar, kişiler dil aracılığıyla sembolize edilir. Dil bir ayna gibi çalışmaz. Anlam dil vasıtasıyla üretilir (Hall, 1997, s. 28). Burada temsil kavramı, anlamın yeniden kurulmasını ifade etmekte, medya metinleri hazırlayanlar tarafından, belirli bir maksatla, söz konusu metinler aracılığıyla “gerçeklik” gibi sunulmaktadır. Bu anlamda, medya metinlerinin arka planlarında ne anlatmaya çalıştıklarını çözmek önem kazanmaktadır. Çünkü haberlerle topluma vermeye çalışılan mesaj, okur tarafından (sosyo ekonomik siyasi yaklaşımına göre) değerlendirilerek algılanmaktadır.

Topluma sunulan gerçeklik algısı, medya tarafından toplumun neyi algılaması isteniyorsa ona göre biçimlendirilmektedir. Bu anlamda temsiller politik anlamda da önem taşımaktadırlar. Çünkü temsil edilen şey, içinde bulunulan toplumun kültüründen de doneler taşımakta ve zamanla bu doneler toplum tarafından içselleştirilerek benliğin bir parçası haline getirilmektedirler (Mater ve Çalışlar, 2007, s. 167)

2.8 Medyada Kadın Temsili

Medya toplumsal cinsiyet kalıplarının oluşması ve bu kalıpların topluma yayılması bağlamında yeniden üretilmesi ve sürdürülmesinde, önemli bir yerde durmaktadır. Medya, toplum için neyin dikkate değer olduğunu veya neleri görmesi gerektiğini belirleyerek önemli bir işlev üstlenmektedir.

Kadının medyadaki temsil biçimi özellikle son 20 yıldır medya eleştirmenlerinin üzerinde durduğu bir konudur. Toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin bir resmini de medyadaki temsilde görmektediriz. “Kadının medyadaki temsil biçiminden ve niceliğinden, medya sektöründe çalışan kadınların sayısı ve mevkilerine kadar her şey, medyada kadına yönelik sansürün ayaklarını oluşturmaktadır. Bu noktada, en basit sayılabilecek bir kelimenin ya da görüntünün sansürlenmesi tesadüfî değildir. Hangi kelimelerin uygun görüldüğü, ya da kimlik, hayat görüşü gibi ortaya konulacak her şeyle birebir ilgilidir” (İnceoğlu, 2004)⁶

Van Dijk, medya analizinde toplumsal grupların (göçmenlerin) medyada temsilini incelemiştir. Dijk’e göre egemen sınıftan, ırktan, cinsiyetten vb. olmayan gruplar medyada şu şekilde temsil edilmektedir (van Dijk, 1999, ss. 368-369):

- 1-Ana akım medyada kısıtlı yer verilmektedir
- 2-İtibarlı ve geçerli haber kaynağı olarak daha az başvurulmaktadır
- 3- Olumsuz veya sorun odaklı içeriklerle özdeşleştirme
- 4-Yetersiz veya yoksun oldukları varsayımıyla yardıma, desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Bu tablo toplum tarafından kabul görmeyen kişilerin/grupların medyadaki temsil biçimlerine dair saptamaları özetlemektedir. Erkek egemen sistemde kadınların medyadaki temsilinde de bu maddeler karşılığını bulmaktadır.

Haberin eril bir tür olduğunu ilk söyleyen feminist araştırmacılar bir gösterge olarak kadının medyada temsil biçimlerini incelemiştir. Bir anlatı olarak haberi tartışan

---

⁶ <http://yasemininceoglu.com/index.php/2019/02/02/medyada-kadin-imaji-2/>

Bird ve Dardanne konuyu ele alırken “Kimin öyküsü” sorusuna yanıt aramışlardır. Kültürel çalışmalar perspektifi içinde çalışanlar bu soruyu “erkeklerin” diye cevaplamayı düşünmüş, feminist eleştirmenler ise kurgusal görsel anlatılar ve reklamlar üzerinde odaklanmışlardır (Rakow ve Kranich, 2002, ss. 520-521)

Gazetecilerin “ciddi haber –magazin haberi” (hard news-soft news) ayırımı, tümüyle eril olan “ciddi, önemli” haber ile daha çok kadın gazetecilerin ve okurların ilgi alanına yönelik “yaşam” haberleri arasında toplumsal cinsiyetçi bir yaklaşım kurumsal hale gelmektedir.

Hartley’in yorumunu aktaran Rakow ve Kranich, haberleri büyük çoğunlukla “erkek erkeğe konuşmalar” olarak tarif etmektedirler. Hartley’in deyimiyile “Haberler sadece erkekler hakkında ve erkekler tarafından üretilmekle kalmaz, neredeyse tümüyle erkekler tarafından izlenirler”. Medyada yer alan temsiller, toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üretmektedir. Örneğin kadına yönelik şiddet veya cinayet haberlerinde kullanılan “alkollü genç kız”, “aldatan kadın” gibi tanımlamalar, kadınlar kabul görmesi istenen kalıbın dışında olduğu için o şiddeti hak ettikleri mesajı verilmektedir. Fiske haberlerin, seçkinlerin ve erkeklerin bölgesi olan kamusal alandaki etkinliklerle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Kadınların otorite ya da uzman olmadıkları gibi kamusal alanda da yer almayışları, haberciler için “kadınların haberlerde yer verilmeyişinin” gerekçesi olarak sunulmaktadır. Böylece kadınların haberde görünür olması için gerekli olan koşulları sağlamak gibi bir sorunla yüzleşmekten zorunda kalmamaktadırlar (Rakow ve Kranich, 2002, ss. 521- 524).

Holland tartışmada haberlerde temsil edilmeyen kadınların izleyici olarak da talepkar olamadıklarını öne sürmektedir. “Kadınların haber programlarında temsil edilmiş biçimlerine baktığımızda, kadın izleyicilerin bunların kendileri için olmadığını hissetmelerini görmek hiç de sürpriz değildir; kadınlar haberlerde, genelde kendi varlıkları önünde yayımlanmalarına karşın çok az ilgi göstermektedirler”. Eril dil ve yaklaşımla çerçevelenen haberlerde kadınlar nadiren konuşan/görüşü alınan özne konumundadır. Holland kadın spikerlerin varlığını da

“diğer eril anlatılardaki gibi kadın burada da erkek bakışının nesnesi olarak işlev görmek için vardır” diye yorumlamaktadır (Rakow ve Kranich, 2002, s. 522).

Liesbet van Zoonen haber üretim merkezlerinin cinsiyetçi yapısına dikkat çekmektedir. Mesleki ayrımcı pratikler ve cinsiyetçi istihdam politikaları habere yaklaşımı da direkt olarak etkilemektedir. Hiyerarşik olarak basamaklar yükseldikçe kadın çalışan görme olasılığı daha azdır; kadınlar deneyim ve eğitimlerindeki farklılıklara bakılmaksızın iletişimde daha çok ev içi sorumluluklarının bir uzantısı gibi görülebilecek alanlarda çalışırlar; kadın çalışanlar aynı iş için daha az ücretlendirilirler; çoğu kadın, işyerinde erkek meslektaşlarının cinsiyetçi davranışına maruz kalır; işyerlerindeki mekanizmaların eksikliği ve var olan toplumsal değerler nedeniyle anne olanlar için medyada çalışmak ise hep zorlaştırılır (Zoonen, 2002, s. 432). Byerly de haber merkezini ‘eril hegemonyası’ olarak tanımlamaktadır. Beyaz, erkek, heteroseksüel ve feminizm düşmanı haber odası değerlerinin tanımladığı Rakow ve Kranich’e göre kadınların haberlerde ele alınışlarında herhangi bir iyileşme olabilmesi için basit bir şekilde kadınların gazeteci olarak sayılarının artması ya da haberlerde daha çok yer almalarından öte, bir anlatı türü olarak haberlerde köklü değişiklikler gereksinim vardır (Rakow ve Kranich, 2002 s 517).

Kadın temsilinin en sorunlu olduğu alanlardan biri de magazin haberleridir. Günümüzde magazin bilgilendirmekten ziyade eğlendirme fonksiyonu ile hemen her kesimden okur ve izleyiciye ulaşmaktadır. Türkiye’de özellikle 1990’lı yıllarda medyadaki tekelleşme ile yaygınlaşan magazin haberciliği, bugün önemli alanlardan biri haline gelmiştir. Magazin haberciliğinde temel hedef eğlendirmeyi ve insanları gündelik yaşamın sorunlarından bir süreliğine de olsa uzaklaştırmaktır. (Büyükbaykal, 2007, s 52)

Her kesimden okurun/izleyicinin ilgisini çekebilmek amacıyla hazırlanan haber türü günümüzde ekonomi, siyaset de dahil olmak üzere bir çok içeriğe uygulanmaya başlanmıştır. Haberler daha sansasyonel ve daha ilgi çekici kılınmaya çalışılmaktadır.

Magazin haberciliği de dahil olmak üzere Türkiye basınında kadının anne, eş, cinsel meta, şehvetli- seksi kadın, hırslı işkadını, güzel vb anlamlarla yer aldığını görmekteyiz. Bir diğer temsil biçimi ise cinayet ve tecavüz gibi fiziksel şiddet mağduru şeklinde dir. Bu tip içeriklerde ise “kurban” rolünde tarif edilmektedir. Türkiye basın tarihinde kadın temsiline en önemli örneklerden biri “arka sayfa güzeli” olgusudur. Birçok gazetede yıllarca benzer köşe yer almıştır. Kadının güzel, bakımlı olması mesajıyla hazırlanan sayfa kadını bir cinsel nesne olarak göstermektedir.

Türkiye basınında günümüzde en çok rastlanan içeriklerden birinin de oldukça popüler konu olan, diyet ve sağlıklı beslenme olduğu görülmektedir. Bu haberler çoğunlukla zayıflama ve sağlıklı görünme kadın fotoğraflarıyla sunulmaktadır. Selülit gibi güzelliği çağrıştıran haberler de yine kadınların gazete ve dergi sayfalarında daha sık temsil edildiği içeriklerden olmaktadır.

Kadına yönelik şiddet haberlerinin Türkiye’de son yıllarda yaygın yer aldığını görülmektedir. Ancak nicelik artsa da nitelik yine cinsiyetçi söylem çerçevesindedir. “şiddetin temsili, erkeğin kadından daha güçlü olduğunu öne süren ‘biyolojik farklılıklar’ söylemine dayanmaktadır. Dolayısıyla kadınları doğaları gereği itaatkar, pasif, bağımlı, güçsüz olarak gören bu anlatıda erkekler, saldırgan, her zaman etkin ve güçlü olarak resmedilmektedir” (Dursun, 2010, ss 19-32).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Haber İçerikleri

Toplumsal cinsiyetin popüler isimler bağlamında haberlerde yer alış biçiminin ele alındığı bu çalışmada iki farklı yayın incelenmiştir. Ana akımı temsilen 204 bin tirajlı Hürriyet Gazetesi ile 101 bin tirajlı magazin ağırlıklı haber paylaşan Takvim gazeteleri ele alınmıştır. Günlük toplam tiraj 2023 iken her iki gazetenin günlük ortalama okunma oranı yüzde 15 kadardır.

Her iki gazetede iki olay incelenmiştir. Her iki olayda da popüler sanat dünyasının bilinen isimlerinin yaşadığı olaylar basına yansırken şiddet ve cinsiyetçi yaklaşımların magazinleştirme, sansasyon yaratma kaygısıyla görmezden gelindiği incelenmiştir. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda gazetelerin magazin dışı sayfalarında yayınlanan farklı konulardaki (kadın cinayetleri, kadın temsili, ekonomi, sağlık haberlerinde vb) cinsiyetçi yaklaşımlar ele alınmıştır. Ancak popüler isimlerin haber olduğu magazin sayfalarında cinsiyetçi yaklaşım çok fazla irdelenmemiştir. Magazin haberleri okur ilgisini çekmek için kullandığı içerikten diline, fotoğraftan sayfada konumlandırılmasına kadar birçok cinsiyetçi unsur barındırmaktadır. İçerik şiddet olduğunda da durum değişmemektedir. Yine magazinelle dille kadının yaşadığı fiziksel veya psikolojik şiddet sıradanlaştırılmaktadır. Bu çalışmada 2018 yılında çok konuşulan ve çok sayıda haber yapılan iki konu seçilerek popüler isimler bağlamında medyadaki cinsiyetçilik irdelenmiştir.

Şarkıcı Ceceli, boşandığı Sinem Gedik'ten oğlunun velayetini alma ve nafaka kararını durdurmak için mahkemeye başvurdu. Mahkemeye Gedik'in şarkıcı İntizar'la ilişkisi olduğu iddia edilen gizli çekilmiş kamera görüntülerini verdi. Bunun ardından 14-23 Temmuz tarihleri arası iki gazetenin konuyla ilgili haberleri taranmıştır. Çıkan haberler cinsiyetçi, homofobik yaklaşımlar çerçevesinde incelenmiştir.

Şarkıcı Sıla oyuncu sevgilisi Ahmet Kural'dan şiddet gördüğünü belirterek mahkemeye başvurdu. Her iki gazetede 2 – 30 Kasım 2018 tarihleri arasındaki konuyla ilgili haberleri taranmıştır. Çıkan haberler incelenirken şiddetin detaylarıyla aktarılması, şiddete haklı gerekçe aranması irdelendi. Olayın toplumsal yönü görmezden gelinerek kadına yönelik şiddet haberinde kadının yeniden mağdur edilmesi tartışıldı.

Araştırmada kullanılan yöntem söylem analizidir. Haber metinleri incelenirken her iki gazetenin de olayları, kişileri tanımlamak için seçtikleri sözcüklere, haberi güvenilir kılmak için kullandıkları argümanlara, haber kaynaklarının seçimine, haber diline, aşağılayıcı/övücü/dışlayıcı söylem pratiklerine bakılmıştır. Haberlerin gazete sayfasında konumu, kullanılan fotoğraflar da incelenerek haberin ürettiği anlama etkisi üzerinden değerlendirilmiştir.

3.2 Söylem Analizi

Medyanın gündem belirleme, propaganda aracı olma gibi özellikleri göz önüne alındığında haber önemli bir metindir. Çalışmanın eleştirel medya yaklaşımları bölümünde belirtildiği gibi medya nelerin/kimlerin haber olacağına, ne şekilde yer alacağına karar vermektedir. Sermayedarlar ve iktidar ellerindeki gücü sürdürebilmek için medyayı bir araç olarak kullanmaktadır. Althusser ve Gramsci'nin altını çizdiği gibi hiçbir güç sahibi sadece baskı yoluyla iktidarda kalmaz, kamuoyunu ikna etmek zorundadır. Aynı formülü farklı egemen ideolojiler için de kullanmak mümkündür. Çalışmada söz konusu olan erkek egemen ideolojinin devamını sağlamak için cinsiyetçi politikaların yeniden üretiminde yine medya başat rol üstlenmektedir. Toplumsal rızanın üretilmesinde etkin rolü olan medyanın bunu nasıl bir metinle, görselle ve sunumla yaptığı önem kazanmaktadır. Haberin seçiminden, bilgilerin toplanmasına, yazımından sunumuna kadar bütün aşamalar medya kurumunun sahiplik yapısından, haberi yapan muhabirin, servise hazırlayan editörün tercihlerinden vb bağımsız değildir.

Haber metinlerinde egemen ideolojiler yeniden üretilmektedir. Dilbilimciler de haberi bu özellikleri kapsayan metin olarak incelemişlerdir. Metinlerin içinde yer

alan kodların dilbilim yöntemleriyle detaylı incelenmesi anlamına gelen söylem analizinde ana amaç anlamlandırma ya da yorumlamadır. Haber metinlerinde saklı olan güç ve iktidar ilişkileri söylem analizi ile çözümlenebilmektedir. Van Dijk haberin egemen grupların inanç ve düşüncelerini taşıdığını belirtmektedir. Haber egemen söylemin bir parçasıdır. Toplum haber aracılığıyla egemen düşüncüyü almakta ve içselleştirmektedir (van Dijk, 1988, s. 83).

Dil, söylem ve ideoloji konuları üzerinde çalışmalarıyla tanınan dilbilimci Teun van Dijk söylem analizi modeli ile haberin nasıl analiz edilmesi gerektiğini aktarmaktadır. Van Dijk, haberleri metinsel ve yapısal açıdan incelerken anlama ve üretim düzeylerinde çözümlene ve açıklama getirmiştir (Ülkü, 2004, s. 374).

Foucault, iletişim kanallarına ulaşımın toplumun her kesimi için eşit olmadığını ve medya söyleminin hegemonya kurma özelliğini vurgulamıştır. Söylemi, bilgi ve iktidar ilişkilerinin iç içe geçtiği bir öge olarak tanımlayan Foucault, söyleme iktidarın bilgiyi ortaya çıkardığı, bilginin de bu iktidarı genişletip güçlendirdiği bir çark olarak da bakar. Söylem düzenlenmiş toplumsal bir pratiktir. Hem bilgiyi hem de iktidarı yeniden üretmektedir. Foucault'a göre söylemin kendisi bir iktidardır. Söylem bu iktidarı, bilginin üretilmesi sayesinde yaratır (Karaduman, 2017, ss. 31-46).

van Dijk'e göre söylem meselesinde dikkat edilmesi gereken nokta toplum içindeki güç dengeleridir. Toplum içinde diğerlerine göre daha güçlü olan gruplar, onlara göre güçsüz gruplar üzerinde düşüncelerin ve hareketlerin kontrol edilmesi anlamında söz sahibi olurlar. Gücü (para, statü, bilgi, ün vb) elinde bulunduran kamusal söylemi yönetmek ve yaygınlaştırmak açısından da güçlü konumdadır (Arsan, 2004, s 157).

Haber söylem olarak ele alan van Dijk, haber söyleminin egemen söylemlerden bağımsız olmadığını vurgulamaktadır. Haber söyleminin, toplumdaki güç/iktidar sahibi kişi ve kuruluşlardan ayrı tutulamayacağını belirtmektedir. Metnin anlamına odaklanır. Bu ilişkiler ağı içerisinde haber, yapılandırılmış bir toplumsal-kültürel söylem olarak ele alınmaktadır. Söylem analizinin metnin aktardıklarını, ideolojik

boyutuyla birlikte anlaşılabilmesi için, toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik bağlamlarıyla ele alınması gerekmektedir (Karaduman, 2017, s 31-46). News as Discourse adlı başyapıtında söylem biçimi olarak kabul ettiği haberler van Dijk'e göre toplumsal iktidarın içinde kurulduğu ve yeniden üretildiği metinlerdir.

Haberin yapısını makro ve mikro yapılar olmak üzere iki bölüme ayırmaktadır. Makro yapılar kendi içlerinde tematik ve şematik diye gruplandırılmaktadır. Tematik çözümlemede üst başlık, başlık, alt başlık, alt başlık, spot ve haber girişlerini incelemektedir. Şematik yapıda ise durum/olay, arka plan, yorum yer almaktadır.

Van Dijk'e göre haberin ana bilgileri başlık ve haber girişinde yer almaktadır. Söylemin anlamsal bütünlüğünü de başlık ve ilk paragraf vermektedir. Okurun habere dair bilgiyi ilk aldığı bu bölümler van Dijk tarafından öznel olarak nitelendirilir. "Bir olayda en önemli olarak sunulan bilgi, gazetecinin zihinsel modelinde en önemli olandır. Tersine bir bilgi ya da inanca sahip olmayan okur, bu haber olayını gazetecinin gördüğü ve tanımladığı biçimde kabul edecektir" (Ülkü, 2004, s. 374).

Mikro yapı ise söz dizinsel yapı, kelime seçimi, cümlelerin bölgesel uyumu, haber retoriklerinin çözümlenmesini içermektedir. Bu özellikleriyle haberin mikro yapısı söylemin inşasında önemli göreve sahiptir. Cümlelerin birbiriyle ilgisi/uyumu, muhabirin ve yayının ideolojisine göre kelime seçimi, haberde yer alan kaynakların yorum ve ifadeleri, fotoğraf, grafik ve sayısal veriler haberin mikro yapısının öğelerini oluşturmaktadır (Keskin, 2004, s. 393).

van Dijk'ın söylem analizi tekniği kullanılarak araştırmaya konu olan iki haber içeriği incelenmiştir. Haberlerin gazete sayfasında aldıkları yer, kullanılan dil, fotoğraflar, belgeler, kaynak olarak yer verilen kişiler dikkate alınmıştır. Haberlerin toplumsal cinsiyet rollerini hangi açıdan devam ettirdikleri, basın ilke etik kurallarına uyup uymadıkları, şiddeti yeniden üreten dile, söyleme sahip olup olmadıkları irdelenmiştir.

3.3 Bulgular

3.3.1 Ceceli- Sinem Gedik- İntizar Olayı

Şarkıcı Mustafa Ceceli, 2017 yılında Sinem Gedik'ten boşandıktan sonra Gedik ortak çocuklarının velayet hakkına sahip olmuştur. Boşanmanın ardından Ceceli Gedik'e nafaka ödemeye başlar. Aradan geçen bir yılın ardından bu çalışmaya konu olan haberler basında yer almaktadır. Haberlere göre, Ceceli, İstanbul Nöbetçi Aile Mahkemesi'ne başvurarak eski eşi Sinem Gedik'in sanatçı İntizar ile ilişkisi olduğu iddia etmiştir. Gizli kamera kayıtlarını mahkemeye delil olarak sunan Ceceli, başvurusunda oğlunun velayetini talep etmiş ve nafaka kararının da kaldırılmasını istemiştir. Velayet davasının dosyasına Sinem Gedik ile İntizar'ın izinsiz bir şekilde gizli kamerayla Gedik'in evinde çekilmiş görüntülerini eklenmiş; beraberinde de bu görüntüler basına yansımıştır.

Konuyla ilgili ilk haber 14 Temmuz 2018 günü Hürriyet Gazetesi'nde yayınlandı. Birinci sayfanın sürmanşetinde yer alan haberde “Mahkemede kasetli savunma” ifadesi yer aldı. Spotunda ise “Şarkıcı Mustafa Ceceli, oğlunun velayetini almak ve nafaka kararını iptal etmek için boşandığı eşi Sinem Gedik'e dava açtı. Ceceli eski eşiyle şarkıcı İntizar'ın özel bir beraberliği olduğunu iddia ettiği görüntüleri mahkemeye sundu” denildi. Sürmanşetten verilen haberde bir tarafta Ceceli'nin fotoğrafı “Mustafa Ceceli oğlunun velayetini de istiyor” resimaltı yazısıyla, karşı tarafında Sinem Gedik ve İntizar'ın fotoğrafları yer almaktadır.

Resim1: 14 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 1. sayfa

Haberin devamı, gazetenin magazin haberlerin yayınlandığı ikinci sayfasında yer almaktadır. “Eski eşten şok görüntü” başlığı ile verilen haberin spotunda “Geçen yıl boşanan Mustafa Ceceli ile Sinem Gedik skandal bir gerekçeyle yeniden mahkeme yolunda. Ceceli, eski eşinin İntizar’la özel görüşmeleri olduğu gerekçesiyle mahkemeye başvurdu; hem oğlunun velayetini istedi hem de nafaka kararının kaldırılmasını talep etti” şeklinde yazılmaktadır.

Haberin gelişme bölümünde ise Mustafa Ceceli’den alınan açıklamalara yer verilmiştir. Haberde geçen bazı ifadeler şu şekildedir:

- Kendisine bir başkası tarafından gönderildiğini iddia ettiği kamera kayıtlarıyla...
- Bu görüntülerin eski esi Sinem Gedik ile şarkıcı İntizar’ın özel bir beraberliği olduğunu gözler önüne sergilediğini söyleyen ünlü şarkıcı bu sebeple 7 yaşındaki oğlu Arın’ın velayetini istedi
- Ceceli ayrıca Gedik’e bağlanan yoksulluk nafakasının kaldırılmasını...
- Söz konusu yakınlaşmaların yaşandığı anlarda oğlunun da evde hatta bazen ikilinin yanında olduğunu belirten Mustafa Ceceli, Arın’ın istismar edildiğini vurguladı.

Resim 2: 14 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 2. sayfa

Yine birinci sayfada olduğu gibi Ceceli fotoğrafı haberin bir yanında yer alırken, diğer tarafından Sinem Gedik ve İntizar fotoğrafları bir arada kullanılmış. Fotoğraf altı ise “Mustafa Ceceli, bir zamanlar yakın arkadaş olduğu İntizar ile eski eşi Sinem Gedik’in görüntülerini delil olarak mahkemeye sundu” yazılıdır.

Haber iddianın sahibi olan Ceceli’den alınan görüşle, tek kaynakla verilmektedir. İddia sahibinin bakış açısıyla hazırlanmıştır. Haberde adı geçen diğer kişilerin görüşlerine yer verilmemiştir. Olayda adı geçen kişilerin sanatçı olmasından dolayı magazin el yanı vardır. Haberin dili kişilerin özel hayatlarını, kişilik haklarını korumaktan uzaktır. İlk sayfada yer alan “skandal gerekçe” ile olayı magazinleştiren bir dille giriş yapılmaktadır. Gazetelerin birinci sayfasındaki sürmanşetleri günün en önemli haberi olarak okura sunulan alanlardır. Sayfa yapısında manşetin üstünde gazetenin adı onun da üstünde sürmanşet alanı yer almaktadır. Van Dijk’a göre okurun ilk ilgisini çeken başlık ve giriş metnidir. Haber ilk sayfada sürmanşette okurun ilgisi çekmek üzere konumlanmıştır. Haberin dilinde ise Ceceli, eşcinsel ilişki karşısında (iddia bu yönde) oğlunun velayetini isteyen baba şeklinde okura aktarılmaktadır.

Haberin devamında ise;

- Özel bir beraberliği olduğunu gözler önüne sergilediğini söyleyen (tek yanlı bakış açıyla kurgulanan haberdeki iddia “gözler önüne serdi” denilerek bir gerçek gibi okura sunulmaktadır)
- Oğlunun da evde hatta bazen ikilinin yanında olduğunu belirten Mustafa Ceceli, Arın’ın istismar edildiğini vurguladı. (Yine tek taraflı yaklaşımla bir iddia kesinmiş gibi sunulmaktadır. Ayrıca istismar edildiği öne sürülen 18 yaşından küçük çocuğun ismi de haberde açık şekilde verilerek yine hak ihlali yapılmaktadır)

Haberin anlatımında ve dilinde; tek yanlı bakış açısıyla bir tarafta oğlunu koruyan Ceceli, karşı tarafta ise eşcinsel ilişki ile çocuğunu istismar eden bir anne vardır. Bu nedenle de Ceceli davasında haklıdır mesajı ile okura haber paylaşılmaktadır. İki kadının ilişkisi homofobik bir yaklaşımla sunulmuş,

iddialarla ilgili görüşlerine yer verilmemiştir. Haberin diğer tarafı olan Sinem Gedik ve İntizar kamusal alanda hayatlarının didiklenmesine maruz kalmışlardır.

Aynı gün Hürriyet Gazetesi yazarı Cengiz Semercioğlu da "Yılın skandalı sonunda patladı" başlığıyla köşesinde yazdı. Semercioğlu "sonunda" kelimesini kullanmalarını şöyle açıklamaktadır "Sonunda diyorum, çünkü çift boşandıktan beri magazin kulislerinde Sinem Hanım'ın şarkıcı İntizar'la ilişkisi olduğu konuşulup duruyordu." İlişkiyi skandal olarak nitelendiren Semercioğlu, İntizar'la Sinem Gedik'in ilişki yaşadığına dair farklı kaynaklardan haber aldıklarını hatta kendi muhabir ekiplerinin iki kadını kamerayla takip ettiğini de ekliyor: "Bir şey yakalayamadık ama ikilinin ilişki görüntüleri sonunda mahkeme dosyasına girdi. Skandal da bu vesileyle patladı zaten. Mustafa Ceceli oğlunun velayetini almak için açtığı dava dosyasına Sinem Gedik-İntizar ilişkisini açık şekilde kanıtlayan fotoğraflar, hatta videolar ekledi."

14 Temmuz 2018 Cumartesi

Yılın skandalı sonunda patladı

Mustafa Ceceli'nin ayrıldığı eşi Sinem Gedik'le ilgili son dönemin en büyük skandal iddialarından biri sonunda patladı.

"**Sonunda**" diyorum, çünkü çift boşandıktan beri magazin kulislerinde Sinem Hanım'ın **şarkıcı İntizar'la ilişkisi olduğu** konuşulup duruyordu.

Hatta Ceceli'nin yakın çevresine bile "Herkes beni eleştiriyor ama durum kimsenin bildiği gibi değil" cümlesini kurduğunu biliyordum.

İntizar'la Sinem Gedik'in ilişki yaşadığı iddiasını o kadar farklı yerlerden duydum ki, bizim ekip bir ara ikiliyi kamerayla takip bile etti.

Bir şey yakalayamadık ama ikilinin ilişki görüntüleri sonunda mahkeme dosyasına girdi.

Skandal da bu vesileyle patladı zaten.

Mustafa Ceceli oğlunun

velayetini almak için açtığı dava dosyasına Sinem Gedik-İntizar ilişkisini açık şekilde kanıtlayan fotoğraflar, hatta videolar ekledi.

Benim izlediğim görüntülerde yok ama ikilinin çok samimi şekilde yakınlaştığı bir görüntüde **Ceceli'nin oğlunun da yanlarında olduğu** iddia ediliyor.

Sadece görüntüleri izlemedim, Mustafa Ceceli'nin oğlunun velayetini almak için açtığı dava dilekçesini de okudum.

Ceceli'ye bu ihbar ilk olarak tanımadığı birinden mail yoluyla gelmiş.

Ancak ünlü şarkıcı "Bunu oğlunun annesine yakıştıramam, olmaz böyle şey" diyerek iddiayı görmezden gelmiş.

Ne zaman ki ikilinin görüntüleri

Cengiz SEMERCIOĞLU

csemercioğlu@hurriyet.com.tr

video olarak gönderilmiş, o zaman duruma ikna olmuş Ceceli.

Bu iddialar Mustafa Ceceli'nin dava dosyasında yer aldı. Ancak ben de gözlerimle gördüm, durum iddianın ötesinde, gerçek...

Yaklaşık 1 yıldır derin magazin kulislerinde konuşulan bu konu, Ceceli'nin İstanbul Nöbetçi Aile Mahkemesi'ne velayetin değiştirilmesi için yaptığı başvuruyla dün resmen su yüzüne çıktı.

Pandora'nın kutusunun açılmasıyla önümüzdeki günlerin en çok konuşulacak magazin bombası da patlamış oldu...

Resim 3: 14 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi Kelebek Eki

Görüntüleri izlediğini belirten Hürriyet Gazetesi yazarı “Benim izlediğim görüntülerde yok ama ikilinin çok samimi şekilde yakınlaştığı bir görüntüde Ceceli’nin oğlunun da yanlarında olduğu iddia ediliyor” diye ekliyor. Dava dilekçesini de okuduğunu ekleyen Semercioğlu bundan sonraki satırları yine Ceceli penceresinden okurlara aktarmaktadır: “Ne zaman ki ikilinin görüntüleri video olarak gönderilmiş, o zaman duruma ikna olmuş Ceceli. Bu iddialar Mustafa Ceceli’nin dava dosyasında yer aldı. Ancak ben de gözlerimle gördüm, durum iddianın ötesinde, gerçek...”

Kendini bir karar merci olarak konumlayıp tek taraflı bilgi ile iddiayı tereddütsüz gerçek olarak yazan Semercioğlu, bir sonraki satırlarda bir dedikodu şeklinde olayın magazin kulislerinde konuşulduğunu ama artık “resmen su yüzüne çıktığını” yazmaktadır.

Gazetenin günlük Kelebek ekinde yazan Semercioğlu köşesine magazin haberlerini de taşımaktadır. Tek taraflı ve cinsiyetçi bakış açısıyla homofobik değerlendirilen ilişki iddiasını magazin bombası olarak sunmaktadır “Pandora’nın kutusunun açılmasıyla önümüzdeki günlerin en çok konuşulacak magazin bombası da patlamış oldu.”

Uzun yıllardır aynı gazetede köşe yazarlığı yapan Cengiz Semercioğlu ilişki iddiasına dair kadın taraflara dair hiçbir yanıt hakkına yer vermezken, okura tek yanlı sunumla cinsiyetçi yaklaşımı yeniden üretmektedir. Her iki kadının özel hayatına dair korumacı bir yaklaşım yerine kamusal alanda deşifre edilerek “sansasyonel” bir haber haline getirilmektedir. İzinsiz ve yasadışı şekilde elde edilen görüntüleri izlediğini belirten Semercioğlu “Ancak ben de gözlerimle gördüm, durum iddianın ötesinde, gerçek...” diyerek okuru kendi (erkek egemen ideolojik yaklaşımla cinsiyetçi) görüşü yönünde ikna etmeye çalışmaktadır. Gördüğü “skandal” olarak nitelendirdiği ilişki olduğu anlaşılıyor ancak iki kadın arasındaki ilişkiyi “skandal olarak tanımlamak cinsiyetçi yaklaşımdır. Köşe yazısı ile de bu cinsiyetçi yaklaşım okura aktarılmaktadır.

Yasalara aykırı olarak gizli kamera görüntüleri alınarak, velayet davasına konu edilmesini haberleştirmek yerine yazar Cengiz Semercioğlu olayı Ceceli'nin tarafında durarak tek yanlı şekilde köşesine taşımıştır. Erkek egemen ideolojinin yeniden üretimini sağlayan perspektifin yanı sıra yazısında kadın taraflara suçlamalara dair cevap hakkı tanımamıştır.

Semercioğlu'nun yazısına bazı köşe yazarları tepki gösterdi. Sabah Gazetesi yazarı Ayşe Özyilmazer "O çocuğun geleceğini, okula gideceği zaman başına gelecekleri, yaşayacağı travmaları ve bir annenin/bir insanın intiharın eşliğine gelebileceğini gram düşünmeden iştahla tuşlara basıyorsun.(...) İki kadının peşine kameralar takıyorsun. Bir şey yakalayamıyorsun, sonra değerli kaynakların sana videolar izletiyor ve altını çizmeden de edemiyorsun: "Bantları gördüm, daha neler var neler..." 'Sonunda skandal patladı' diye de sevinç çılgınlıkları atmaktan geri kalmıyorsun."⁷

Çatlak zemin web sitesinde Deniz Bayram yazdığı yazıda boşanma sonrası kadınlara yönelik şiddetin bir kısmının müşterek çocuklar üzerinden yapıldığını aktarmaktadır. "Müşterek çocuğun velayeti veya nafaka kararı erkekler tarafından bir savaş alanı olarak ilan ediliyor" denilen yazıda kadına yönelik şiddetin nedeni olarak erkeklerin kadınlar üzerinde denetim kurma arzusu yattığı belirtilmektedir. Kadına yönelik şiddet iletişiminin merkezinde ise çoğu zaman müşterek çocuk olduğu vurgulanmaktadır.⁸

Gazete 15 Temmuz 2018 tarihli haberinde ise şarkıcı İntizar'ın açıklamasını haberlerine taşıyor. "Mustafa İntikam İstiyor" başlığı ile verilen haberin girişinde önceki gün verilen bilgiler tekrarlanmaktadır. Haberde yer alan ifadeler aşağıdaki şekildedir:

- Şarkıcı Mustafa Ceceli, eski eşi Sinem Gedik ile şarkıcı İntizar'ın özel görüşmeleri olduğu gerekçesiyle mahkemeye başvurdu. (Haberde iki kadın arasında yaşanan bir ilişki diye yazılmaktansa özel görüşme tercih

⁷ <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/ozyilmazel/2018/07/18/kivirmanin-boylesi-pes>

⁸ <https://catlakzemin.com/mustafa-ceceli-kilometrelerce-uzaktan-tanidigimiz-siddet-uygulayan-profilii/>

edilmektedir. Bu da eşcinsel ilişkinin bir anlamda ahlaksız kabul edildiği eril dünyada söz konusu iddia homofobik şekilde yazılmaktadır. İlişki iddia şeklinde değil yine Ceceli tarafından yorumlanarak tek yanlı şekilde verilmiştir)

- İntizar ile Gedik'in video görüntülerini de mahkemeye delil olarak sunan ünlü şarkıcı, hem oğlu Arın'ın velayetini istedi hem de 20 bin liralık nafaka kararının kaldırılmasını talep etti. (Haberler okura sunulurken mevcut görüşün okur tarafından kabul görmesi için uzman, asker, doktor, bankacı, sanatçı vb statü sahibi insanlar haber kaynağı olarak tercih edilmektedir. Bu cümlede "ünlü şarkıcı" denilerek Ceceli'nin kamuoyu tarafından kabul gören, önemli kişi olduğu vurgusu yapılmaktadır)
- Bu gelişme magazin dünyasında şok etkisi yaratırken, taraflardan sessizliğini ilk bozan İntizar oldu (Şok etkisi ifadesiyle haberi magazinleştirme, sansasyonel bir etki yaratmak hedeflenmiştir. Bir önceki maddede görüldüğü gibi Ceceli'den ünlü sanatçı şeklinde söz edilirken İntizar'a sadece ismiyle yer verilmektedir. Dengeli, tarafsız bir bakış açısıyla her ikisine "ünlü sanatçı" denilmesi tercih edilecekken cinsiyetçi bakış açısının habere yansıdığı görülmektedir)

İntizar'ın açıklamasına yer verilen haberde, açıklama tırnak içinde yorumsuz şekilde paylaşılmaktadır. Haberde yer alan açıklamanın bir bölümü şu şekildedir:

- İnsanların bedenlerine, ruhlarına, mahremiyetlerine dil uzatılması ahlaksızlık, namussuzluk, edepsizlik ve bel altı vurmaktır.
- Boşanması ve yeni evliliği, güvenilirliği kamuoyu önünde kayboldu. İsteddiği çevrelere giremedi. Şimdi bu konular üzerinden kendini aklama çabasında. Boşanma sürecinde onu sildim, Sinem'e destek verdim. Çünkü üzgündü ve yaralıydı. Mustafa bu yüzden intikam almaya çalışıyor.
- Bir insan, evladının annesinin böyle bir duruma düşürür mü? Üstelik yaptığı suç. Evin içine kamera koyuyor. Üstelik o görüntülerde yayın yasağı var.

Resim 4: 15 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 10. sayfa

Haberde ara başlıkta “Yapımcısı Bıraktı” yazılıdır. Çıkan haberlerin ardından sanatçı İntizar’ın yapım şirketi Poll Production’ın sanatçı ile ilişkisini kestiğini haberde açıklanmaktadır. Yapım şirketinin açıklaması haberde iddiayı güçlendirmek üzere “...kamuoyuna yansıyan haberlerini üzüntü ve şaşkınlıkla okuduk. Kendisinin bugün itibariyle şirketimizle bağı kalmamıştır” şeklindedir. Haberin bu bölümü, basının egemen olan görüşü destekleyerek kamuoyuna sunması ve kamuoyunda görüşün nasıl etki yarattığını görmek açısından önemlidir. Yapım şirketi bir önceki gün yayınlanan haberlere dayanarak 2 yıldır birlikte çalıştığı kişiyle iş aktine son vermiştir. Haber -Althusser’in tarifıyla- egemen ideolojinin yeniden üretimini sağladığı gibi okurda aksiyona geçen iknaya da temel oluşturmaktadır. Aynı şekilde ilk gün Hürriyet Gazetesi’nde yayınlanan haberin devamında sanatçı İntizar sosyal medyada da homofobik saldırılara maruz kalmıştır.

Aynı gazetede farklı düşünen bir köşe yazarı Ayşe Arman oldu. Arman 17 Temmuz 2018 tarihli köşe yazısında Ceceli’yi eleştirerek “Ceceli rezaleti” başlıklı bir yazı kaleme aldı. Arman yazısında şu ifadeleri kullandı;

- İğrençliği en üst noktası
- Bir insan kendi çıkarları için bu kadar mı alçalabilir, bu kadar mı düşebilir?
- Kendi çocuğuna, kendi çocuğunun annesine darbe vurmak için bu kadar mı çirkefleşebilir? Bu yaptığı o çocuğa zarar vermeyecek mi? yaralamayacak mı? Yazıklar olsun!

Görüntülerin hukuksuz bir şekilde kayıt altına alındığını belirten Arman, bunların yayınlanma hakkı olmadığını vurgulamakta: “Aksi, hukuksuzluğu, kanunsuzluğu meşrulaştırmak demek ki, bu da çok fena bir şey.”

23 Temmuz tarihinde ise konuyu gazetenin o dönemki okur temsilcisi Faruk Bildirici köşesine taşımaktadır. Bildirici gazetenin köşe yazarı Cengiz Semercioğlu'nun “Yılın skandalı sonunda patladı” başlıklı yazısıyla eleştirildiğini belirterek, ertesi gün yayınlanan yazısına atıfta bulunmaktadır. Semercioğlu'nun “bu haberde skandal olan iki kadının yakınlaşması değil, evde çocuğun olduğu iddiası. Ve Ceceli'nin çocuğunun annesinin görüntülerine dayanarak dava açması” şeklindeki savunmasını Bildirici pek doğru bulmamaktadır. “Zira baştan sona iki kadın arasındaki ilişkiye odaklanan yazının daha girişinde ilişkiyi skandal diye tanımlıyordu” ifadelerine yer verdi. Bildirici, Semercioğlu'nun “skandal”, “iddianın ötesinde gerçek” gibi nitelendirmelerini eleştirerek “oysa biz gazeteciler, ünlü de olsalar insanların cinsel yönelimlerini suçlama vesilesi yapamayız. İki kadın arasındaki ilişkiyi skandal olarak nitelendirmek cinsiyetçi ve ayrımcı bir yaklaşım. Üstelik Semercioğlu'nun söylediği gibi, olay sırasında çocuğun evde olduğu iddiası da skandal olamaz. 7 yaşındaki çocuğun o sırada yanlarında olduğu bir iddia. Ayrıca eşcinsel çiftlerin çocuğu olamaz mı?” şeklinde köşe yazısındaki cinsiyetçi kodları aktarmaktadır.

Resim 5: 23 Temmuz 2018 Hürriyet Gazetesi 23. sayfa

Haber yansımalarının ardından Beykoz Sulh Ceza Hakimliği, Kelebek'in web sitesinde Cengiz Semercioğlu'nun "Yılın Skandalı sonunda patladı" yazısının da yer aldığı bu konudaki haberlere, Youtube'daki görüntü ve sosyal medyaki tüm paylaşımlara erişim yasağı getirdi.

Takvim Gazetesi'nin günlük eki olan ve gazetenin iç sayfasında yer alan Saklambaç konuyu 15 Temmuz 2018 günü haberleştirdi. "Skandal 2" başlığı ile manşetten verilen haberin spotunda "Geçtiğimiz yıl patlak veren Murat Başoğlu skandalından

sonra şimdi de şarkıcı İntizar'ın bombası patladı! Mustafa Ceceli, eski eşi Sinem Gedik'in şarkıcısıyla 'özel ilişki' yaşadığı iddiasıyla dava açıp oğlunun velayetini talep etti" denildi. Gazetenin haberinde ise Murat Başoğlu'nun yeğeni ile yaşadığı ilişki iddiasına yer verilerek "şimdi de **magazin dünyasından ikinci bir skandal** haber geldi!" ifadeleri kullanılmaktadır. (Bold yazımlar haberde geçtiği şekildedir). Haberin başlığıyla gazete ilişkiyi skandal olarak nitelendirmektedir. Spotta özel ilişki, tırnak içine alınarak eşcinsel ilişkiye vurgu yapılmaktadır. Bu vurgunun arından ise Ceceli'nin dava açıp oğlunun velayetini talep ettiği belirtilmiştir. Van Dijk'ın belirttiği gibi hangi sözcüklerin yan yana geldiği, hangi cümle gruplarının bir öbek oluşturduğu söylemi de belirlemektedir. Burada cinsiyetçi ve homofobik yaklaşımla ard arda sıralanan cümlelerden Ceceli'nin yanında bir tutum sergilenmektedir.

Haberde geçen bazı cümleler şu şekildedir:

- Geçen yıl Sinem Gedik'ten boşanan Mustafa Ceceli eski eşinin sanatçı İntizar ile **özel ilişkisi olduğu gerekçesiyle** mahkemeye başvurdu. (Haberde yazılı şekliyle bold karakterlerle yer alan özel ilişki vurgusu bir iddiadan çıkıp bir gerekçeye dönmektedir.)
- Kendisine başkası tarafından gönderildiğini öne sürdüğü kamera kayıtlarıyla **İstanbul Nöbetçi Aile Mahkemesi'ne** başvuran Ceceli **oğlunun velayetini ve nafaka kaldırılmasını talep** etti. (Gizli kamerayla yasalara aykırı şekilde çekilen görüntülerle ilgili özel hayata müdahaleye dair bir vurgu yapılmaksızın, Ceceli'nin görüntülerin başkası tarafından gönderildiği açıklamasına tartışmasız yer vermektedir)

Haberde "peş peşe açıklama" ara başlığı ile Sinem Gedik'in avukatı aracılığıyla yaptığı açıklamaya ve sanatçı İntizar'ın açıklamasına yer verilmiştir.

- Müvekkilime karşı intikam saikiyle açılmış bu haksız davaya cevap hakkımızı en etkin şekilde kullanacağımızı bildirir; yargılama neticesinde gerçeklerin ortaya çıkacağına inanıyoruz

- İntizarın açıklaması “Boşanma sürecinde Sinem’e destek verdim. Çünkü üzgündü ve yaralıydı. Mustafa bu yüzden intikam almaya çalışıyor. Evin içine kamera koymak nedir? Yaptığı büyük suç.

Haber iki kadının da açıklamalarına yer vermesi açısından dengeli görünmektedir. Ancak her iki açıklama da haberin genel kurgusunun dışında bırakılmıştır. Ağırlık olarak da haberin sonunda sınırlı bir alan verilmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde haberin bütünündeki cinsiyetçi yaklaşıma bir etkisi görülmemektedir.

Haberle birlikte verilen fotoğraflardan ortada yer alan karede Ceceli, İntizar ve Sinem Gedik bir yemek masasında görülmektedir. 2016 yılına ait fotoğrafla kişilerin eskiden yakın ilişkileri olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bir diğer fotoğraf altında ise “Sinem Gedik’in Ceceli’den boşanırken kendisinde kalan Kanlıca’daki yalıda İntizar’la çekilen özel görüntülerinin gizli kamera ile kimin tarafından kaydedildiği araştırılıyor” yazılıdır. Bu resim altında, olaya konu olan nafakaya bir gönderme yapılmaktadır. Söz konusu görüntüler Ceceli’den kalan evde çekilmiştir mesajı verilmektedir. Yine iddia değil bir yargı ile taraflı aktarım yapılmaktadır.

Resim 6: 15 Temmuz 2018 Takvim Gazetesi Saklambaç eki

Gazetenin 10. sayfasında 18 Temmuz günü sayfa manşeti olan haberin başlığı ise “Kamera Savaşı!”dır. Haberin spotunda “...bomba bir iddia daha ortalığı karıştırdı... Sinem Gedik’in elinde Ceceli’ye ait uygunsuz görüntülerin olduğu iddia edildi” yazılmıştır.

Yine özel hayata müdahale gizliği “bomba bir iddia” şeklinde sansasyonel dille hazırlanan haberle ihlal edilmektedir. Başlıktaki kamera savaşı ifadesi ise olayı kişilerin özel hayatından koparıp magazinleştirilmesine neden olmaktadır.

- Eski eşinin uygunsuz görüntülerini basına sızdırdığı iddia edilen Mustafa Ceceli’ye hala büyük tepki var. (Haberlerin yayınlandığı ilk günden itibaren özellikle sosyal medyada ve bazı köşe yazılarında Ceceli eleştirildi. Bunun üzerine haberlerin dili de kısmen değişti. Ancak bu cümlede görüldüğü gibi genel cinsiyetçi yaklaşımda bir değişiklik olmadı)
- Çıkan haberler ve tepkilerden sonra Ceceli arka arkaya yeni şoklar yaşadı. (haberdeki magazin dili şok, skandal gibi kelimelerin kullanılmasıyla görülmektedir.)
- Sinem Gedik’in elinde Mustafa Ceceli’ye ait uygunsuz görüntüler olduğu haberi sosyal medyada büyük bir hızla yayılmaya başladı. (kamera savaşı olarak verilen bu iddia ise hiçbir delil, doğrulayıcı açıklama olmadan haberde kullanılmaktadır. Büyük bir hızla derken de olayın önemi, büyüklüğünü okura ikna etmek için kullanılmaktadır. Yine özel hayatın sınırlarını ihlal eden bir iddia büyük bir sansasyon şeklinde sunulmaktadır)

Sinem Gedik’in avukatı aracılığıyla yaptığı ve iddiayı reddettiği açıklamaya haberde yer verilmektedir. Ancak sosyal medya dayanak gösterilerek bu açıklamanın inandırıcı bulunmadığı belirtilmektedir. Bu iddia da okura hiçbir dayanak olmadan sunulmakta, sosyal medya kaynak olarak gösterilmektedir. Magazinleştirme hedefiyle kişiler nesneleştirilmektedir.

Haberde kullanılan fotoğraf altında İntizar hedef gösterilerek “Görüntülerin ortaya çıkmasıyla birlikte İntizar’ın İstanbul’dan ayrıldığı iddia edildi” yazılmıştır. Fotoğrafların altında ise haberde söz edilen sosyal medya

paylaşımlarından bazılarına yer verilmiştir. Sosyal paylaşımlar da aynı cinsiyetçi yaklaşımı destekler şekilde seçilmiş, nefret söylemi barındırmaktadır ve haberde kullanılarak yaygınlaşması sağlanmıştır. Bu paylaşımların listesinin haberdeki konumu da İntizar fotoğrafının bulunduğu bölgede olması, yorumların hedefinde İntizar olduğu algısı yaratmaktadır.

- İlişkilerin çarpıklığına mı yanarsın, aile kavramını yerlere düşürdüklerine mi. hepinize yazıklar olsun
- Hiç şaşırдық mı? Hayır. Ceceli'ye Amerika'dan nasıl davranacağı bilgisi geldi mi acaba?
- Olaya nereden bakarsanız bakın, rezillik boylarını aşmış. Olan minik çocuğa olmuş aslında

Resim 7: 18 Temmuz 2018 Takvim Gazetesi 18. sayfa

Genel olarak evlilik, aile kurumuna dair değerler haberlerde de egemen ideolojinin devamı olarak korunmakta ve yüceltilmektedir. Bu haberlerde de görüldüğü gibi toplumsal değerlere aykırı bulunan eşcinsel ilişki ve evlilik dışı ilişkiler skandal,

uygunsuz şekilde değerlendirilmektedir. Okura da bu ideolojik yaklaşım haber ile yeniden üretilerek sunulmaktadır.

3.3.2 Sıla – Ahmet Kural Olayı

Şarkıcı Sıla, o dönem sevgilisi olan oyuncu Ahmet Kural'ın evinde 29 Ekim 2018 tarihinde şiddet gördüğü, hakarete uğradığını belirterek savcılığa şikayette bulundu. Şiddet olayı basında geniş haber oldu. Bu çalışmada konuyla ilgili Hürriyet ve Takvim gazetelerinde çıkan haberler incelenecektir.

Hürriyet Gazetesi'den ilk haber 2 Kasım 2018 tarihli. Gazetenin birinci sayfasından verilen haber “Beni dövdü susmuyorum” başlığını taşımaktadır. “Şarkıcı Sıla ‘şiddet’ iddiasıyla oyuncu sevgilisi Ahmet Kural’dan şikayetçi oldu” üst başlığı ile verilen haberde “Genç şarkıcı, kafasını duvara vurduğu, yerde sürüklediği, kül tablasıyla saldırdığı iddiasıyla yeni barıştığı sevgilisi Ahmet Kural hakkında hem suç duyurusunda bulundu hem koruma istedi” denildi.

Haberin devamı gazetenin magazin haberlerinin yer aldığı magazin sayfasının manşetinde yer almaktadır. “Kural’ın 45 dakika süren şiddetinden kaçarak kurtuldu” başlığı ile verilen haberde Sıla'nın mahkemeye yaptığı başvuruya ilgili bilgi paylaşılmaktadır. Sıla'nın “çok fazla bir şey demek istemiyorum. Ahmet Kural’dan şikayetçiyim” dediği belirtilen haberde avukatının “evde yaşanan darp, psikolojik şiddet, hakaret ve tehdit eksenli şikayetlerimiz oldu” açıklaması da yer aldı. Haberın devamı ise suç duyusu dilekçesinden alınan bilgilerle yazılı:

-Sıla Gençoğlu, 29 Ekim 04.00 sularında Ahmet Kural'ın evinde yoğun alkollü Kural tarafından ağır fiziki saldırıya uğramış, yerlerde sürüklenmiş, kafası duvarlara vurulmuş, kül tablasıyla kendisine saldırılmıştır. Müvekkil kaçmak isterken tekrar yerlerde sürüklenmiştir. Şiddet yaklaşık 45 dakika sürmüş Sıla Gençoğlu'na defalarca “seni öldürürüm” şeklinde tehdit teşkil eden sözler söylenmiştir. Müvekkil korku ve şiddet dolu dakikaların ardından kaçarak evine gitmiştir.

Haberlerde, kadına yönelik şiddet bir hak ihlali olarak ele alınıp toplumsal, siyasal yanıyla verilmek yerine şiddet habere ilgi çekmek amacıyla öyküleştirilerek

verilmektedir. Bu tip haberlerde olay kişi etrafında aktarılırken, dramatize edilmekte, sansasyonelleştirmekte ve magazinleştirilmektedir. Bu haberde de görülen benzer bir yaklaşım söz konusu. Şiddet detayları şikayet dilekçesinden olduğu gibi verilmekte, okurla paylaşırken bir etik çerçevede hareket edilmemektedir. Şiddeti detayları ile vermek olayı daha sansasyonel bir hale dönüştürmektedir. Bu yaklaşım fotoğraflarla da desteklenmektedir. Haberde darp edilmiş kol fotoğrafı detayı fiziksel şiddetin daha çok görülmesini sağlamaktadır. Şiddetin detayları verilerek pornografik hale sokulması da benzer haberlerde karşılaşılan bir diğer konudur. Fotoğraf altında “mahkemeye sunulan deliller arasında Sıla Gençoğlu’nun olay günü yırtılan kıyafetleri ve vücudunda meydana gelen morluklar yer alıyor” yazılıdır. Haber ağırlıklı olarak fiziksel şiddeti işlemektedir. Şiddetin diğer türlerine ilişkin vurgu oldukça azdır. Fotoğraf altı metni de bu içeriği güçlendirmektedir. Şiddete uğrayan kadını mağdur gösterme gayreti de yine burada karşımıza çıkmaktadır.

Resim 8: 2 Kasım 2018 Hürriyet Gazetesi 2. sayfa

Gazetenin 3 Kasım tarihli haberi ise yine birinci sayfadan görülmüştür. “İşte Sıla’nın darp raporu” başlıklı haberde adli muayene raporundaki bilgilere yer

verilmiştir. Haberin ikinci sayfada yer alan devamında ise raporun ayrıntıları yer almaktadır.

- İki gün önce tüm vücuduna, kafasına, kollarına, bacaklarına tekme ve yumruk darbeleri almış. Yerde sürüklenmiş. Darp sırasında idrarından kan ve pıhtı gelmiştir.
- Muayene sonucunda elde edilen bulguların ayrıntısı raporda şu şekilde yer aldı
  - Scalp sağda (kafa sağ üst kısmı) ödem (şişlik)
  - Yüz sol tarafta ekşmoz (morluk) ve ödem
  - Her iki kolda multipul ekimozlar, duyarlılık pozitif ve ödem
  - Sağ gluteal (poponun sağında) ekimozlar
- Hürriyet'in görüştüğü bir doktor, kafa ve kollardaki darp izlerinin cisimle vurmaktan kaynaklı olabileceğini söyledi. Sıla kafasına küllükle vurulduğunu söylemişti. Ayrıca diz kapaklarındaki darp izleri de Sıla'nın yerde sürüklendiği şeklinde yorumlandı.

Haberde kullanılan fotoğraflardan biri raporun fotoğrafı, diğeri ise Sıla'nın yanağındaki darp izini daire içine alarak gösteren fotoğraftır.

Bu haberde şiddetin detayları şiddete maruz kalan kadın hakları düşünülmeden kamuya paylaşılmaktadır. Şiddet eyleminin sansasyonel, pornografik anlatıya dönüştürülmesi de şiddetin detaylarla aktarılmasıyla gerçekleştirilmektedir.

Haberin bir diğer bölümü ise Ahmet Kural'ın yaptığı açıklamadan oluşuyor. Tüm Kadınlardan özür diliyorum yazılı haberde Kural'ın sosyal medya hesabından yaptığı açıklamaya yer verilmektedir. "Ağır tahrik içeren konu üzerinden başlayan yüksek sesli tartışma esnasında yaşanan itişme sırasında olumsuz gelişmeler yaşandı. Bunun dışında yerde sürüklenme, küfür, kül tablası fırlatma, alıkoyma gibi iddialar doğru değil."

Ders Çıkardım ara başlığı ile verilen bölümde ise "herkesin ayıbı kendine diye düşünmeliydim. Bu olaydan birçok ders çıkardım. İlk etapta bu gereklere odaklanacağım. Türkiye'ye örnek gösterilen bir aşkın parçası iken bu şekilde

gündeme geldik. Bu ilişkiye ve Sıla'ya karşı saygımdan, olayın detaylarını resmi makamlar dışında paylaşmayacağım” şeklinde açıklamalarına yer verildi. Hürriyet yaptığı haberlerle kadına yönelik şiddette kadından yana taraf gibi görünse de haberlerin veriliş tarzı ve dili açısından egemen ideolojiden bağımsız değildir. Haberde şiddeti bütün detaylarıyla verip, bir senaryolaştırmaya gitmesi şiddetin yeniden üretim aracı olmasını sağlamaktadır. Şiddete maruz kalan Sıla'nın fotoğraflarını, darp izlerini göstererek kamuoyu önünde yeniden ancak bu kez kamu baskısıyla şiddete maruz bırakmaktadır. Haberler ağırlıklı fiziksel şiddet vurgusu vardır, ancak şiddetin hakaret ve psikolojik şiddet yanı görmezden gelinmektedir. Kural'ın açıklamasının şiddet detaylarının açıklandığı haberle birlikte verilmesi şiddeti gerekçelendirmeye yönelik bir algı yaratmaktadır. Olay bireyselleştirilmekte, bir anlık hata gibi sunulmaktadır.

Resim 9: 3 Kasım 2018 Hürriyet Gazetesi 2. sayfa

Hürriyet Gazetesi'nde 7 Kasım tarihinde yer alan haber ise "Vurmadım Düştü" başlığı ile Ahmet Kural'ın savcıya verdiği ifadesini içermektedir. Kural'ın kendini savunan ifadesi yine gazetenin magazin sayfasının manşetini oluşturmaktadır.

- ...Hayat görüşlerinin farklı olması, sevgilisinin arkadaş çevresini tasvip etmemesi, hor görmesi ve inançlarına saygı duymaması... (gibi ifadelerle Kural, Sıla'yı itibarsızlaştırmaya çalışırken gazete ifadeyi bu şekilde yayımlayarak okurda benzer algının oluşmasında aracı olmaktadır. Sıralanan bütün özelliklerle toplum değerlerine uygun olmayan bir profil yaratılmaya çalışılmaktadır. Medya da bu haber yaklaşımıyla stereotipleşmeyi yeniden üretmektedir

Evet Birlikteydik ara başlığı ile verilen ifadenin devamında ise olay anına ilişkin Ahmet Kural'ın açıklamaları yer almaktadır.

-Sıla Hanım'a aile kurmayı planlıyoruz benden çocuk sahibi olmak istediğini söylüyorsun, eğer böyle bir konu varsa lütfen kırma beni söyle dedim. Ben böyle söyleyince Evet senin canın yansın istedim, birlikteydik dedi. Tartışma bunun üzerine başladı. (kadına yönelik şiddet davalarında en sık karşılaşılan durum haklı gerekçe sunulması ve bu şekilde de ceza indirimine gidilmesidir. Kural ifadesinde şiddet uyguladığını reddetse de yaşanan olayda kendisinin aldatılması, kandırılması gibi gerekçeleri ileri sürmektedir. Haber ifade tutanağından yapıldığı için tek yanlıdır. Olay anını aktarırken kandırılma gerekçesiyle Kural kendin haklı gösterirken, gazete de haber aracılığıyla kadına yönelik şiddette haklı gerekçe yaklaşımını yeniden üretmektedir.)

Haberlere niceliksel olarak bakıldığında kadına yönelik şiddet haberlerinin basına yansımada bir artış olduğu söylenebilir. Ancak niteliksel yönü verilen içerik, kullanılan dil açısından şiddeti yeniden üreten ve olayın toplumsal yönünü görmezden gelen bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir.

Olaydaki kişilerin popüler isim olmasından kaynaklı şiddetin detayları verilirken haber daha da magazinleştirilmekte, sansasyonel bir hale çekilmek için de şiddet kelimeleri sıklıkla yer almaktadır. Ancak bu durum okurda şiddetin kanıksanması,

yaşananın bir magazin eğlencesi gibi algılanmasına neden olma tehlikesi söz konusudur. Kullanılan fotoğraflar da yine şiddetin sembolü olan fotoğraflardır.

Takvim Gazetesi manşet yanında 2 Kasım günü yayınlanan haber “Kural dışı-Ahmet beni 45 dakika dövdü” başlığı ile verilmiştir. Birinci sayfada haberin spotunda şiddetin detayları “Başına gelenler ise dudak uçuklattı” ifadeleriyle haberleştirilmiştir.

Resim 10: 2 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 1. sayfa

Haberin devamı gazetenin içinde yer alan ve magazin haberlerinden oluşan Saklambaç ekinde yer almaktadır. “45 dakikalık işkence” başlıklı haber magazinleştirilerek okura sunulmaktadır.

- “Sıla'nın şarkısında dediği ‘iki satılık adam’ Ahmet Kural çıktı!
- Popçunun dün verdiği ifadeye göre aşkı Kural, 29 Ekim’de sabaha karşı tam 45 dakika popçuya vahşice saldırdı.

Haberin devamında da benzer dil hakimdir. “Şok gelişme” olarak sunulan haber Sıla'nın mahkemeye yaptığı şikayetini kapsamaktadır. Şiddet olayını sansasyonel dille aktaran haberde aşağıdaki cümleler dikkat çekmektedir (Bold yazım gazeteye aittir):

- 29 Ekim sabahı 04.00'te Kural'ın Zekeriyaköy'deki evinde darp edilen Sıla'nın ifadesi ise kan dondurdu.
- Tam 45 dakika yaşadığı işkenceyi şöyle anlattı:
- Yerlerde sürüklendim, kafamı duvarlara vurdu. Kaçarken yakalayıp kafama kül tablasıyla vurdu. Saldırı 45 dakika sürdü

Resim 11: 2 Kasım 2018 Takvim Gazetesi Saklambaç eki

Haberde kullanılan fotoğraflardan darp izi olan kolunun fotoğrafı da “işte darp izleri” yazısıyla kullanılmıştır. Sanatçının adliye çıkışında çekilen fotoğrafının

altında ise “yüzündeki morlukları güneş gözlüğü ile kamufle etti” yazılıdır. Haber işkence, kan dondurdu, darp izleri, yüzündeki morluklar gibi sıklıkla şiddeti anlatan kelimeler yer almaktadır. Şiddetin yeniden üretilmesine neden olacak dil ve aktarıma sahip olan haber ayrıca sansasyonel, magazinelle yaklaşımıyla da saldırıya uğrayan kadını koruma yoluna gitmemiştir. Haberle hiç ilgisi olmamakla birlikte sanatçı Sıla'nın dekolte elbiseyle olan fotoğrafı geniş şekilde kullanılmıştır.

Yine Takvim Gazetesi'nde aynı içerik 3 Kasım günü gazetenin manşetinde yer almaktadır. Bu kez başlık Ahmet Kural Tanımıyordum şeklinde verilmiştir. Ahmet Kural'a yönelik tepkilerin de yer aldığı haberin ilk sayfasındaki spotunda Kural'dan Dayakçı Komedyen şeklinde yer verilmektedir.

- Dehşet gecesine tanık olan bir kadının savcıya verdiği WhatsApp yazışmaları tüyler ürperti:
- Ahmet Kural evinde bir kışkı dövüyor. Çok kötü dövüyor, polise haber versek mi?

Haberin devamı magazin sayfasındadır. Burada da haber başlığı yine Kural'a olan tepki üzerine kurulu “Halkın Tokadı” şeklindedir. Davanın “yankıları sürüyor” denilen haberde yine sansasyonel dil kullanılmaktadır. Sıla Gençoğlu'nun fotoğrafının resim altında “başında ödem oluştu. Sıla Gençoğlu'nun darp raporuna ulaşıldı. Sanatçının idrarında kana rastlandığı, kafatasında ödem oluştuğu ve vücudu ile yüzünde morluklar olduğu belirtildi” yazıldı. Kadına yönelik şiddet haberlerinde şiddete maruz kalan kadının fotoğrafı kullanılırken genellikle mağdur olduğu çeşitli şekillerde aktarılmaktadır. Bu nitelik olarak, olayın toplumsal yanını yansıtan haber gibi görünse de şiddetin bu kadar detaylı aktarılması kadının güçsüz, mağdur, zayıf olduğu algısını yeniden üretmektedir.

Aynı haberin yanında yer alan ve Ahmet Kural'ın fotoğrafıyla iliştilen haber kutusunda Kural'ın açıklamasına yer verilmektedir. Başlık “Ağır tahrik canımı acıttı” şeklindedir. Daha önce aynı açıklamanın Hürriyet Gazetesi'nde haberleştirildiği şeklinde belirtildiği gibi, şiddet uygulayan erkeklerin ağır tahrik, haklı gerekçe sunmaları durumunda mahkemede ceza indirimi almaktadırlar. Aynı

şekilde bu gerekçeler de toplumun genel cinsiyetçi yapısıyla da örtüştüğü için okurun şiddeti haklı görme, veya şiddeti önemsizleştirme tehlikesi ortaya çıkmaktadır.

Resim 12: 3 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 2. sayfa

Gazete 4 Kasım günü haberi yine manşete taşımıştır. İtiraf Zamanı başlıklı haberde “kavganın gerekçesi” irdelenmektedir. Spotta Kural’ın açıklamasında yer alan iddiaya yer verilmiştir: Onunla beraber oldun mu sorusu kavganın fitilini ateşledi” Haberde Ahmet Kural’ın yakınlarından alınan bilgiye dayandırılan bir açıklama da aynı içeriği destek şekilde sunulmaktadır. “Ahmet beraber oldunuz mu sorusuna evet cevabını alınca çıldırdı. Kavgaya çıktı”. Aynı sayfada Sıla’nın fotoğrafının yanında ise “Sıla dayanın sebebine ilişkin hiçbir açıklama yapmadı” yazılıdır. Manşette yer alan haber gazetecilik etik ve meslek ilkeleri açısından da sorun teşkil etmektedir. Kadına yönelik şiddetin olduğu bir olayda şiddeti neden, niçin diye araştırmak haber konusu mudur? Gazeteci burada bir tarafta Ahmet Kural’ı “aldatılan, kandırılan ve bu nedenle çılgına dönen kişi” olarak gösterirken Sıla’yı

dayağın sebebini açıklamadı diye vererek sessizliğini sorgulamaktadır. Burada dayağın sebebi dili de şiddeti haklı kılacak bir açıklama mümkün müdür sorusunu oluşturmaktadır.

Resim 13: 4 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 1. sayfa

Haberin devamı “şok iddia” şeklinde Saklambaç ekinin manşetinde yer alıyor. Haberde geçen cümleler şu şekildedir:

- Kavgayı çıkararak neden merak konusu olmuştu
- Kural tarafından 45 dakika darp edildiğini iddia eden Sıla, şiddetin nedenini gizlerken oyuncunun çevresi olayın perde arkasında kıskançlık olduğunu öne sürdü.
- Kural da iddiaya göre olay gecesi popçuya Yantrı’la aşk yaşayıp yaşamadığını sordu.
- Şarkıcı da dakikalar sonra aşk yaşadığını itiraf etti. Ayrı oldukları dönemde kimseyle birlikte olmadığını söyleyen oyuncu da Sıla’yı evden kovdu.
- Gitmeyeceğim diyen Sıla iddiaya göre oyuncuya bardak fırlattı.

Haberde yer alan cümleler şiddete haklı gerekçe bulmaya çalışmaktadır. Bu haberde dikkat çeken bir başka unsur da bir üçüncü kişinin kişilik hakları gözetilmeden isminin açık şekilde yer almasıdır.

Takvim Gazetesi’nde 7 Kasım günü yayınlanan haberde başlık “Eski Aşk İtirafı” şeklindedir. Kural’ın mahkemedeki ifadesine yer verilen haberde Sıla’nın

ayrılıkları sırasında başka biriyle ilişkisi olduğunu itiraf ettiği iddia edilmekte ve “bunu itiraf edince kıyamet koptu” denilmektedir. Haberin devamı gazetenin ikinci sayfasında tam sayfa olarak yer almaktadır. Çıldırtan İlişki itirafı başlığı ile şiddete gerekçe bulunduğu gösterilmekte ve şiddeti uygulayan kişi “çıldırdı” yani duyduğu karşısında kontrolden çıktığı için şiddet uyguladı algısı yaratılmaktadır. Gazete dayağı gerekçelendirmeye yönelik ifadelerle haberin içeriğinde şiddeti sıradanlaştırmaya gitmektedir.

Resim 14: 7 Kasım 2018 Takvim Gazetesi 2. sayfa

Haberde geçen benzer cümleler şu şekildedir:

- Kavganın sebebi Can çıktı
- Sıla bunu itiraf edince kavga çıktı
- Kural, Sıla'nın evden ayrılırken kendisini “seni bitireceğim Ahmet Kural” diye tehdit ettiğini...
- Sıla'nın Ziynet Sali ile samimiyetinin Kural'ı kızdırdığı ve kavganın bu nedenle çıktığı da iddia edilmişti.

- Konuşulanlara göre Sali olay gecesi Sıla'ya mesaj atınca Kural sinirlendi.

Gazetenin 11 Kasım tarihli haberinde ise Ziyet Sali'nin haberlere tepkisi yer almaktadır. "Sıla İsyanı" başlıklı haber yine magazin sayfasının manşetindedir. Haberde okura kafa karıştıran bir başka iddia öne sürülerek şiddet olayının haklı gerekçesi aranmaktadır. Böylece okur olayın hak ihlali kısmına odaklanmaktansa haberi sunuş tarzına uygun olarak "arka perdesini" araştırmaktadır.

- Ziyet Sali adının Sıla ile Ahmet Kural arasında yaşandığı iddia edilen şiddet olayıyla anılmasına isyan etti. Ünlü sanatçı "Sıla Ziyet Sali'nin kolunu kırmıştı iddiasının ortaya atılmasıyla da önceki gün soluğu mahkemede aldı.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1 Sonuç

Medya egemen ideolojilerin toplum tarafından benimsenmesinde ikna edici araç rolünü üstlenmektedir. “Gerçek, doğru bilgi kaynağı” iddiasıyla haber diğer medya metinlerine göre toplumsal rızanın inşa sürecinde en etkili metindir.

James Curran medyanın gerçekliği inşa ettiğini savunmaktadır. Medya ya egemen çıkarlara hizmet eden ideolojiler üretmekte ya da gerçekliği farklı şekilde sunarak istenilen algıyı oluşturmaya çalışmaktadır (Curran, 2002, s. 401). Medya baskın grupların çıkarlarını gözeten, ideolojilerini yeniden üreten bir araçtır.

Stuart Hall medyayı egemen ideolojilerin çıkarları doğrultusunda yorumlar üreten birimler olarak görmektedir. Burada sözü edilen yorum yani söylem ideolojiktir. Hall’e göre medya bunu dil aracılığıyla yapmaktadır. İletişimin temel aracı olan dil anlamın üretildiği ve kitlelere ileildiği en temel enstrümandır. Dil gerçekliği olduğu gibi iletmez, tarihle ve toplumsal ilişkilerin temsilleriyle var olur.

Eleştirel medya teorisyenlerine göre, dil ve anlamlar aracılığıyla “gerçek” yapılandırılmaktadır. Medya egemen sınıfın, egemen cinsiyetin (veya farklı baskın grubun) kodlarıyla anlamlandırılmış “gerçeği” kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla haber aracılığıyla sunmaktadır. Haber olayları tanımlamakta önemli rol oynar. Bu nedenle de diğer medya metinlerinden farklıdır. Olaylar, olgular, kişiler hakkında bilgi almak isteyen toplum okuduğu/izlediği haberlerle gerçek dünyayı algılar, yorumlar. Ancak egemen ideolojinin ürünü olan içerik ve sunumla medya, kamuoyu algısını da bu yönde biçimlendirir. Medya insanların neyi, nasıl algılaması, öğrenmesi gerektiğini belirler. Seçtiği haberlerle insanların gündeminde ne olacağını belirlemekle kalmaz, karar sürecinde de belirgin bir rol oynar. Habere hangi perspektiften bakıldığı, kaynak olarak kimin görüşlerine yer verildiği, hangi fotoğrafın, başlığın kullanıldığı okurun/izleyicinin o olay/kişi hakkındaki görüşünde etkilidir.

Bu çalışmanın kuramsal çerçevesinde dil ve anlam teorilerine sıklıkla yer verilen Stuart Hall, dil ve anlam arasındaki ilişkiyi tarif ederken medyanın anlam üretme pratiğini aktarmıştır. Medyanın bir açıklama yerine diğerini tercih etmesi, sözcü olarak a kişisi değil de b kişisini seçmesini ideolojik çerçevede anlam üretme gayreti olarak görmektedir.

Van Dijk'ın söylem analizi modeli, bu inşa edilen haber metnindeki kodların analiz edilmesini sağlamaktadır. Haberin başlığından sözcüsüne kadar her unsuru söylem analizinde incelenmektedir. Bu çalışmada yararlanılan yöntem aracılığıyla haberler detaylı incelenmiş ve cinsiyetçi yaklaşım sorgulanmıştır. Kullanılan eril dil, fotoğraflar, haberin sayfadaki konumu, kullanılan belge ve deliller söylem analizi çerçevesinde incelenmiştir.

Her iki olayın basın yansımalarına toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında medyanın erkek egemen ideolojinin taşıyıcısı olduğu ve bu ideolojiyi yeniden ürettiği görülmektedir. Van Dijk gazete haberlerinin tv haberlerine göre kamusal iletişimde hayati bir rol oynadığını belirtmektedir. Yazılı basındaki haberlerin ikna edici etkisini daha güçlü bulmaktadır.

Bu çalışmada ana akım ve tabloid basını temsilen iki gazete incelendi. Her iki gazetenin sahiplik yapısı, yayın çizgisi farklı olsa da örnek alınan iki olay çerçevesinde haberleri sunuş biçimlerinde ve kadın temsili açısından farklı çizgide olmadıkları görüldü. Gerek kullandıkları dil gerekse olayı daha sansasyonel gösterme tercihi iki gazete de dikkat çekmektedir.

Günümüzde haberin egemen ideolojiyi taşıyan etkili bir metin olduğu kabulünden yola çıkacak olursak eril haber dilinden ve yaklaşımından en fazla etkilenenlerin kadınlar ve LGBT+ olduğu görülmektedir. Cinsiyetçi rollerin medyada temsiline tanık olduğumuz haberlerde kadınlar anne, eş, cinsel meta, şehvetli- seksi kadın, hırslı işkadını, güzel vb anlamlarla yer aldığını görmekteyiz. Kadına yönelik şiddet içerikli haberlerde ise kadın kurban, mağdur şeklinde temsil edilmektedir.

Nicelik olarak bakıldığında kadına yönelik şiddet haberlerinin medyaya yansımada kayda değer bir artış dikkat çekse de bu çalışmada görüldüğü gibi içerikler hala toplumsal gerçeği sergilemekten uzaktır. Haberler yine olayın toplumsal ve politik yanı dikkate alınmadan, şiddetin detayları verilip pornografikleştirilerek sunulmaktadır. Şiddet sıradanlaştırılmakta, kadın da şiddetin kurbanı olarak temsil edilmektedir. Yine bu çalışmada görüldüğü üzere erkek şiddeti gerekçelendirmeye yönelik içerik üretme gayreti dikkat çekmektedir. “Öfkeli aşık”, “kıızgın baba”, “aldatan kadın” gibi haberlere yansıyan “gerekçeler”, kullanılan dil, seçilen kelimeler aracılığıyla şiddetin bir nevi haklı olduğu okura/izleyiciye sunulmaktadır.

Kadın cinayetlerinin politik ve toplumsal gerçeği bu haberlerde görülmemektedir. Erkek egemen ideolojinin yeniden üretimini sağlayacak cinsiyetçi yaklaşım, haber başlıklarında, fotoğraf tercihlerinde, resimaltı yazılarında, sözcü olarak haberde yer verilen kişi tercihlerinde ve nihayetinde kullandıkları dilde ortaya çıkmaktadır. Haberde kullanılan dile ve söyleme özen gösterilmeyip, şiddeti sıradanlaştıran, meşrulaştıran ifadelerle erkek egemen ideolojinin yeniden üretilmektedir.

Feminist medya eleştirmenleri erkek egemen sistemin kadını “anne, şefkatli, bakımdan sorumlu, namuslu vb” kalıplarla tanımlanırken erkeği “güçlü, evin direği, çalışan, para kazanan, sözü geçen vb” şeklinde tarif ettiğini belirtmektedirler. Eleştirmenlere göre günümüz medyası da bu cinsiyetçi yaklaşımı haberler aracılığıyla taşımaktadır. Kadın haberlerde ya temsil edilmemekte ya da toplumsal cinsiyet rollerinin devamını sağlayacak şekilde yer almaktadır. Politika, siyaset haberlerinde erkekler daha çok görünür olurken, yaşam, moda (soft) içerikli haberlerde kadınlar daha fazla temsil edilmektedir. Bu çalışmada yapılan inceleme haberlerin dilinden kullanılan fotoğraflara, başlıktan kurgusal sunumuna kadar erik yaklaşımın sürdürüldüğü görülmüştür. Yine haberlerde şiddete uğrayan kadın mağdurken erkeğin şiddeti “anlık kıızgınlık, kıskançlık” şeklinde gerekçelendirilmeye çalışılmıştır. Yine haber örneklerinde annelik ön plana çıkmış, eşcinsellik bir skandal olarak sunulmuş homofobik yaklaşım sergilenmiştir.

Örneklerde görüldüğü üzere içerik şiddet olsa da taraflar popüler isimler olduğunda kullanılan fotoğraflarda kadın olan tarafın seksi, dikkat çekici fotoğrafları kullanılmıştır. Şiddet gerek görsel gerekse kullanılan dil itibarıyla magazinleştirilmiştir.

Türkiye’de ve dünyada kadın hareketinin güçlenmesiyle kadınların toplumsal alandaki konumu da tartışılmaya başlandı. Kadınlar oy hakkından kürtaj hakkına, eğitim hakkından eşit işe eşit ücret talebine kadar her alanda taleplerini dile getirdi. Bu kadının kamusal alanda daha görünür olmasını sağlamakla birlikte toplumsal cinsiyet rollerinin tartışılmasına imkan sağladı. Türkiye’de bu sorgulama medyada da kendini gösterdi. Özellikle 1990’lardan sonra eril dilin medyada kullanılmaması için çalışmalar yapıldı. Kadınlar kendi yayın organlarını, dergilerini, gazetelerini de çıkarttılar. Dildeki cinsiyetçi ifadelerin alternatiflerini kullanmak ise halihazırda sürdürülen bir çalışma olarak görülmektedir.

4.2 Öneriler

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği’nin hazırladığı Cinsel Şiddet Üzerine Haber Oluşturmak (2019) adlı kılavuzunda habercilere öneriler sunmaktadır. “Hiçbir dil nötr değildir; arkadaşlar, aile, ceza adalet sistemi, topluluk liderleri ve medya tarafından kullanılan kelimeler ve dilsel seçimler, yaşanan şiddetten uzun zaman sonra dahi bir hayatta kalanın karşısına çıktığında tetikleyici olabilir” denilen çalışmada verilen önerilerden bazıları şunlardır:

- “... iddiasıyla”, “öne sürülen” gibi kelimeleri çok fazla kullanmayın.⁶ Bu kelimelerin aşırı kullanımı, muhabirin ‘hayatta kalana inanmama’ ön yargısı oluşturmasına sebep olabilir.
- “söyledi”, “aktardı”, “ya göre” gibi spesifik bir kişinin cümlelerini kullanın.⁵ “iddia etmek” ifadesini keyfi veya bireysel varsayımınıza göre kullanmak yerine, hukuki kullanımı gerekli ise uzmanlara danışarak konsept içinde kullanın.

- “sapık”, “canavar”, “pedofil” gibi uç tanımları kullanmayın. Bu tanımlar, cinsel şiddet faillerinin gündelik hayatta karşılaşılabileceğimiz kişiler oldukları gerçeğini örtebilir
- “saldırgan” ifadesi yerine “fail” ifadesini tercih edin.
- Cinsel şiddete maruz bırakılan kişinin hikayesini haberleştirirken “itiraf etti”, “kabul etti”, “sebepl oldu”, “imkan verdi” gibi fiiller kullanmayın.
- Kendi hikayesini paylaşan bir hayatta kalanı okuyucuya aktarırken “söyledi”, “anlattı”, “paylaştı” gibi daha tarafsız ve objektif bir dil kullanın.
- Cinsel şiddeti haberleştirirken hayatta kalana aidiyet yükleyen bir dil kullanmayın. Örneğin, “ev kadını/kadın doktor/ öğretmen kadın tecavüze uğradı”, “tecavüzcüsü ile...” , “tacizcisi ...” gibi. “ tecavüze uğradı”, “tecavüz gerçekleşti” gibi ifadeler faili ve onun yükümlülüğünü görünmez kılar.
- Tecavüz, taciz ve benzeri tüm cinsel saldırı türlerini haberleştirirken, faili fiille ilişkilendiren bir dil kullanın. Örneğin “Fail tecavüz etti” (Hukuksal süreç devam ediyorsa “fail tecavüz suçundan yargılanıyor” ,“fail tecavüz iddiasıyla tutuklandı” vb. olabilir)
- Cinsel şiddeti haberleştirirken yalnızca dava dosyası, polis raporları, hukuk yorumları ve failin sesine yer vermeyin.
- Cinsel şiddetten hayatta kalanların, cinsel şiddetle mücadele aktivistlerinin ve özellikle ana akım medyaya ulaşmakta zorluk çeken, toplumda marjinalleştirilmiş grup temsilcilerinin konuyla ilgili görüşlerine yer verin. Eğer olayın hayatta kalan tarafından yorumuna erişemiyorsanız; hikayeyi cinsel şiddet üzerine çalışan feminist uzman görüşlerine, polis ve dava kayıtlarına sadık kalarak dengeleyin.
- Cinsel şiddet haberini sansasyon yaratan, abartılı, ağdalı bir dille ve gereksiz bir röntgenci hazza hizmet edecek konseptle oluşturmayın.
- Haberi, cinsel şiddetin ciddi bir suç olduğunu vurgulayan bağlamda oluşturun. İnsanların kafasında görüntü oluşturacak detayları; eğer hayatta kalanın hikayesini ve itibarını destekliyorsa veya kültürel olarak cinsel şiddetin üretilmesine karşı bir bağlamda ele alınıyorsa kullanın.

- Haber içeriğinde cinsel şiddete maruz bırakılmış kişilerin iyi-kötü, makbul-makbul olmayan namuslu-namussuz oldukları hissini vermeyin. Toplumsal normları referans alarak, hayatta kalanın şiddeti hak ettiği yönündeki mitleri besleyecek ifadelerden kaçının.
- Haberinizin bağlamını, herkesin güvende hissetme ve ihtiyacı olan desteğe ulaşma hakkı olduğu bilinciyle oluşturun.
- İmaj bankasından satın alınmış, “çaresiz kurban” kalıplarını ve yanlış inanışları yeniden üreten temsili görselleri kullanmayın.
- Haberi, içeriğe uygun bir şekilde genel bir fotoğraf ile paylaşabilirsiniz. Örneğin; olay kampüste gerçekleşmişse uzaktan anonim bir kampüs fotoğrafı kullanılabilir.
- Hayatta kalanı yargılayan veya mağdurlaştırın, tetikleyici detay içeren görseller kullanmayın. Örneğin; alkol veya ilaçla direnci kırılmış birine yapılan saldırı haberinde alkol içen bir kadın görseli veya illüstrasyonu; morarmış, şişmiş beden, silah, bıçak vb. şiddet aletinin olduğu görseller kullanmayın.
- Güçlendirici, tarafsız, mücadele mesajı veren veya hayatta kalanın imajını duygusal olarak sömürmeyen görseller kullanabilirsiniz.

IPS İletişim Vakfı'nın hazırladığı Gazeteciler İçin Cins Bakış Sözlüğü (2000) ise cinsiyetsiz ve eşit bir dili yaygınlaştırmak için önerilerini şöyle sıralamaktadır:

Adam:	Kişi, insan, erkek
Adam adama:	Bire bir, teke tek
Adam olmak:	Yetişmek, iyi bir konuma gelmek
Ata:	Soy
Aktör:	Öge, faktör
Bilim adamı:	Bilim insanı
Centilmenlik anlaşması:	Sözlü anlaşma

Devlet adamı:	Politikacı, siyasetçi
Homo, ibne:	Eşcinsel
Hostes:	Kabin görevlisi
Kız almak:	Evlendirmek
Kız gibi:	Yeni, kullanılmamış
Temizlikçi kadın:	Temizlikçi

KAYNAKÇA

Althusser, Louis (2003). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları. İstanbul: İthaki Yayınları

Arsan, Esra (2004). Medya-Güç-İdeoloji Ekseninde Merve Kavakçı Haberlerinin Sunumu. Çiler Dursun (Der.), *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* (ss. 151- 183). Ankara: Elips Yayınları

Baran, Stanley J. ve Davis, Dennis K (2003). Mass Communication Theory: Foundations, Ferment and Future. Canada: Thomson/Wadsworth.

Bora, Aksu (2012). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. Kenan Çayır ve Müge Ayan Ceyhan (Der.), *Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. (ss. 175 - 189) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Butler, Judith (2008). Cinsiyet Belası. İstanbul: Metis Yayınları

Büyükbaykal, Güven ve Büyükbaykal, Ceyda Ilgaz (2007, sayı 29). Günümüzde Türk Basınındaki Magazinleşme Olgusu. *İstanbul İletişim Fakültesi Dergisi*. 51-62

Caroline – Leach, Beryl (2000). Gazeteciler için Cins Bakışı Sözlüğü. İstanbul: IPS İletişim Vakfı

Cinsel Şiddet Üzerine Haber Oluşturmak Kılavuzu Doğru Kelimeleri Kullanmak (2019). Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği

Connell, R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi

Curran, James (2002). Medya ve Demokrasi: Yeniden Değer Biçme. Süleyman İrvan (Der.), *Medya Kültür Siyaset* (ss. 181- 263). Ankara: Alp Yayınevi

Dursun, Çiler (2004). Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi ne Demektir? Çiler Dursun (Der.), *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* (ss. 37- 65). Ankara: Elips Yayınları

Dursun, Çiler (2010, sayı 1). Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Haber Etiği, Fe Dergi, 19-32. Ankara

- Ecevit, Yıldız ve Karkıner, Nadide (2011). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*.
Eskisehir: Anadolu Üniversitesi Yayını
- Fejes, Fred (1999). Eleştirel Kitle İletişimi Araştırması ve Medya Etkileri: Yok Olan İzleyici Sorunu. Mehmet Küçük (Der.), *Medya, İktidar, İdeoloji* (ss. 309 - 331). Ankara: Ark Yayınevi
- Fontana, Benedetto (1993). *Hegemony and Power: On the Relation between Gramsci and Machiavelli*. United States: University of Minnesota Press
- Girgin, Atilla (2000). Haber. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 10. 85-96
- Hall, Stuart (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage Publications.
- Hall, Stuart (1999). İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı altında Tutulanın Geri Dönüşü. Mehmet Küçük (Der.), *Medya, İktidar, İdeoloji* (ss. 77 – 127). Ankara: Ark Yayınevi
- Hartmann, Heidi (2008). Marksizmle Feminizmin Mutsuz Evliliği. Gülnur Acar Savran ve Nesrin Tura (Haz.). *Kadının Görünmeyen Emeği*. (ss. 157 – 198) İstanbul: Yordam Kitap
- Herman, S. Edward ve Chomsky, Noam (1998). *Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir?* İstanbul: Minerva Yayınları
- Karaduman, Sibel (2017, Güz). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31-46
- Keane, John (1999.) *Medya ve Demokrasi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Keskin, Zerrin Ertan (2004). Türkiye’de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi. Çiler Dursun (Der.), *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* (ss. 391- 405). Ankara: Elips Yayınları

- Mater, Nadire ve Çalışlar, İpek (2007). Medyadaki Durumu Tersine Çevirmek. Sevda Alankuş (Haz.), *Kadın Odaklı Habercilik* (ss.167-195). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları
- Rakow, Lana ve Kranich, Kimberlie (2002). Televizyon Haberlerinde Gösterge Olarak Kadın. Süleyman İrvan (Der.), *Medya Kültür Siyaset* (ss. 515 - 545). Ankara: Alp Yayınevi
- Savran, Gülnür Acar (2009a) *Beden, Emek, Tarih*. İstanbul: Kanat Yayınları
- Savran, Gülnür Acar (2009b) *Eleştirel Feminizm Sözlüğü*. İstanbul: Kanat Yayınları
- Spender, Dale (1980). *Man Made Language*. London: Pandora
- Suzanne, Romaine (2000). *Language in Society: An Introduction to Sociolinguistics*. New York: Oxford University Press
- Tılıç, Doğan (1998). *Utaniyorum Ama Gazeteciyim*. İstanbul: İletişim Yayınları
- Ülkü, Güler (2004). Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve van Dijk Yöntemi. Çiler Dursun (Der.), *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi* (ss. 371- 389). Ankara: Elips Yayınları
- van Dijk, Teun (1988). *News As Discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- van Dijk, Teun (1999). Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları. Mehmet Küçük (Der.), *Medya, İktidar, İdeoloji* (ss. 331 – 397). Ankara: Ark Yayınevi
- Yaylagül, Levent (2010). *Kitle İletişim Kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınevi
- Zoonen, Liesbet van (2002). Medyada Feminist Yaklaşımlar. Süleyman İrvan (Der.), *Medya Kültür Siyaset* (ss. 467 - 514). Ankara: Alp Yayınevi
- Yurtbaşı, Metin (1994). *Sınıflandırılmış Türk Atasözleri*. İstanbul: Özdemir Yayıncılık

İnternet siteleri

Türk Dil Kurumu www.tdk.gov.tr/

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu

<http://kadincinayetleriniurduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu>

Yasemin İnceoğlu web sitesi,

<http://yasemininceoglu.com/index.php/2019/02/02/medyada-kadin-imaji-2/>

Çatlak Zemin <https://catlakzemin.com/mustafa-ceceli-kilometrelerce-uzaktan-tanidigimiz-siddet-uygulayan-profil/>

Sabah Gazetesi

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/gunaydin/ozyilmazel/2018/07/18/kivirmanin-boylesi-pes>

Gazeteler

Hürriyet Gazetesi, 14 Temmuz 2018, *Mahkemede kasetli savunma*

Hürriyet Gazetesi, 14 Temmuz 2018, *Eski eşten şok görüntü*

Hürriyet Gazetesi Kelebek Eki, 14 Temmuz 2018, *Yılın skandalı sonunda patladı*

Hürriyet Gazetesi, 15 Temmuz 2018, *Mustafa intikam istiyor*

Hürriyet Gazetesi, 23 Temmuz 2018, *Evet skandal ama*

Takvim Gazetesi Saklambaç eki, 15 Temmuz 2018, *Skandal 2*

Takvim Gazetesi, 18 Temmuz 2018, *Kamera savaşı*

Hürriyet Gazetesi, 2 Kasım 2018, *Kaçarak kurtuldu*

Hürriyet Gazetesi, 3 Kasım 2018, *Özür diliyorum*

Takvim Gazetesi, 2 Kasım 2018, *Kural dışı*

Takvim Gazetesi Saklambaç eki, 2 Kasım 2018, *45 dakikalık işkence*

Takvim Gazetesi, 3 Kasım 2018, *Halk tokadı*

Takvim Gazetesi, 4 Kasım 2018, *İtiraf zamanı*

Takvim Gazetesi, 7 Kasım 2018, *Çıldır tan ilişki itirafı*